

Ewaluacja zewnętrzna

realizacji

Lokalnej Strategii Rozwoju

Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania

„Ziemi Chełmskiej”

na okres programowania 2014-2020

Realizacja:

OMIKRON Mariusz Wachowicz

1. Wstęp

Ewaluacja i zasady jej prowadzenia w LGD wynikają z wytycznych nr 5/3/2017 i 10/1/2022 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Planowane cele, metody i narzędzia ewaluacyjne mieszczą się w zakresie wytyczonym przez Podręcznik Monitoringu i Ewaluacji Lokalnych Strategii Rozwoju z marca 2017 roku. Niemniej potrzeba ewaluacji wynika również z samego procesu realizacji Strategii oraz konieczności ciągłej dbałości o utrzymanie wysokiej jakości podejmowanych interwencji.

Zmiany społeczne i gospodarcze sprawiają, że konieczna jest analiza Strategii pod kątem jej aktualności, ale także sprawności i efektywności jej dotychczasowej realizacji oraz użyteczności podejmowanych działań i przyjmowanych rozwiązań. Rzetelne ocenienie Strategii na tym etapie wdrażania wymaga nie tylko przyjrzenia się uzyskanym efektom, ale także samemu procesowi, aby można było zidentyfikować elementy wymagające poprawy. Uzyskane wyniki zostaną wykorzystane w procesie aktualizacji Strategii oraz innych dokumentów Stowarzyszenia, ale również uwzględnione przez LGD w kolejnym okresie programowania 2021-2027.

Niniejszy raport jest zwięźczeniem ewaluacji prowadzonej w LGD pomiędzy kwietniem a listopadem 2022 roku. Jednak dane wykorzystane w raporcie pochodzą z różnych okresów od rozpoczęcia realizacji strategii w 2016 roku do 31 grudnia 2021. Oprócz danych z monitoringu prowadzonego systematycznie przez organy LGD, w planach komunikacji określone są konkretne działania mające na celu pozyskiwanie informacji oraz dzielenie się nimi z interesariuszami i ze społecznością. Działania te, szczególnie polegające na ankietowaniu odpowiednich grup respondentów, prowadzone były przez LGD systematycznie, według harmonogramu zapisanego w planie komunikacji.

Większość procesu zbierania danych potrzebnych do ewaluacji spoczywa na pracownikach Lokalnej Grupy Działania. Bez nich, ich systematycznej pracy i zaangażowania nie udałooby się zgromadzić materiału do napisania niniejszego dokumentu. Podziękowania należą się nie tylko Pani Prezes, pracownikom, i członkom Zarządu ale także zaangażowanym w wywiady członkom Rady, uczestnikom spotkań grupowych, wnioskodawcom i beneficjentom. Nie można zapomnieć również o szeregowych członkach Stowarzyszenia, sympatykach oraz wszystkich respondentach, którzy rzetelnie wypełniali ankiety.

2. Streszczenie najważniejszych wyników badania

- Depopulacja dla obszaru Lokalnej Grupy Działania „Ziemi Chełmskiej” względem roku 2015 wynosi 6%. Największy spadek liczby ludności nastąpił w gminie Dubienka, w którym mieszkańców ubyło o jedną dziesiątą.
- Najniższe saldo migracji dla gmin LGD zanotowano w gminie Horodło, gdzie saldo w 2021 roku wynosiło -25 osób. Średni wskaźnik dla całego regionu wynosi -15 osób, co oznacza, że więcej osób wyjechało, niż przyjechało na teren LGD.
- Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem dla wszystkich gmin należących do grupy wynosi 60%. Wynik ten przewyższa nieznacznie średnią dla całego województwa. Największy odsetek osób w wieku produkcyjnym przypisać należy gminom Kamień i Żmudź, osoby młode stanowią tam 62% całej ludności.
- Gminy należące do Lokalnej Grupy Działania „Ziemi Chełmskiej” wykazują tendencje społeczeństwa starzejącego się. Średnim wskaźnikiem obciążenia demograficznego dla wszystkich gmin jest 19%. Najwięcej seniorów i seniorek znajduje się w gminie Dubienka (22%), a najmniej w gminie Kamień (15%).
- Wydatki budżetów gmin na jednego mieszkańca zwiększyły się od roku 2015 średnio o 37%, w 2020 roku przeznaczając na obywatela średnio 1366 złote. Najwięcej na jednego mieszkańca przeznacza się z budżetu w gminach Kamień i Leśniowice, najmniej w gminach Dorohusk i Dubienka.
- Grupa mieszkańców objętych środowiskową pomocą społeczną z roku na rok zmniejsza się. Średnio ze środowiskowej pomocy społecznej korzysta 7% mieszkańców każdej z gmin należących do LGD „Ziemi Chełmskiej”.
- Z roku na rok w gminach wzrasta liczba podmiotów gospodarki narodowej, jak i podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Jeśli chodzi o tę drugą kategorię, podmiotów przybyło względem roku 2015 aż o jedną czwartą.
- Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych również wzrasta w ostatnich latach. Dla LGD „Ziemi Chełmskiej” średnia liczba takich organizacji wynosiła w 2021 roku 39; to wzrost o 24% w porównaniu z rokiem 2015, w którym odnotowano ich 31. Najwięcej organizacji społecznych na 10 tysięcy ludności znajduje się w gminie Żmudź (54 organizacje).
- We wszystkich gminach funkcjonuje w sumie 10 bibliotek, o cztery placówki mniej, niż w roku 2015. Każdą z gmin zamieszkuje średnio 91 czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności, 6 lat wcześniej było ich średnio 138 na 1000 mieszkańców.
- Teren należący do LGD zamieszkuje w sumie 700 mężczyzn oraz 844 kobiet bez pracy. Bezrobocie spada jednak z roku na rok, od roku 2015 o 45%. Najwięcej bezrobotnych znajduje się w gminie Horodło (380 bezrobotnych), najmniej – w gminie Żmudź (111 bezrobotnych).
- Niemal połowa ankietowanych mieszkańców zadowolona jest z życia w swojej gminie, 48% uważa, że może tam realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby, a 62% twierdzi, że warunki te w ostatnich latach poprawiły się.

- Mieszkańcy gorzej oceniają możliwości zatrudnienia poza rolnictwem oraz warunki dla przedsiębiorców i do prowadzenia firmy. Stosunkowo dobrze wypada natomiast ocenia infrastruktury drogowej i oferty sportowej, a także atrakcyjności turystycznej.
- Mieszkańcy gmin należących do LGD „Ziemi Chełmskiej” aktywnie angażują się w życie gminy. Większość mieszkańców deklaruje swój udział w wydarzeniach kulturalnych i rekreacyjno-sportowych organizowanych na terenie gminy, znaczna część bierze także udział w przygotowaniu gminnych wydarzeń.
- Większość mieszkańców osobiście korzystała z infrastruktury finansowanej ze środków unijnych, z czego 37% korzystała często. Większość twierdzi także, że projekty te cieszą się wśród mieszkańców dużym zainteresowaniem.
- Ankietowani bardzo dobrze postrzegają funkcjonowanie Lokalnej Grupy działania, doceniają kompetencje pracowników i możliwość uzyskania porady telefonicznej. Pozytywne oceny pojawiły się także w kwestii organizowanych naborów wniosków i prowadzenia doradztwa.
- Oficjalna strona internetowa LGD to główne źródło informacji na temat funkcjonowania Biura, tak twierdzi większość badanych. Jeśli chodzi o preferowany sposób przekazywania informacji zwrotnej, respondenci wybrali kontakt mailowy oraz kontakt telefoniczny.
- Nabory wniosków w większości odpowiadały na potrzeby mieszkańców, głównie w kwestii promocji obszaru objętego LSR oraz zachowania dziedzictwa lokalnego.
- Znaczna większość ankietowanych stwierdziła także, że środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie. Nieco ponad połowa respondentów uważa, że LGD powinna podejmować dodatkowe wyzwania wykraczające poza Lokalną Strategię Rozwoju.

1.	Wstęp	2
2.	Streszczenie najważniejszych wyników badania.....	3
3.	Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.....	6
3.1.	Cel główny i cele szczegółowe badania	6
3.2.	Zakres przedmiotowy badania	6
3.3.	Kryteria ewaluacyjne	6
3.4.	Pytania badawcze.....	7
4.	Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.....	9
5.	Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.....	14
5.1.	Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju	14
5.2.	Opinie i potrzeby mieszkańców obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju	20
5.3.	Funkcjonowanie LGD.....	29
5.4.	Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju	42
6.	Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze	46
7.	Podsumowanie, wnioski i rekomendacje.....	52
8.	Spis tabel i wykresów	54
9.	Aneksy tworzone w toku realizacji badania	57
9.1.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:.....	57
9.2.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:	57
9.3.	Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGD.....	58
9.4.	Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LGD.....	64
9.5.	Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego	74

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.

3.1. Cel główny i cele szczegółowe badania

Celem głównym badania jest przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania oraz realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.

Cele szczegółowe:

- Wypełnienie obowiązku przeprowadzenia ewaluacji zewnętrznej (zgodnie z Wytycznymi 5/3/2017 i 10/1/2022 MRiRW).
- Uzyskanie użytecznych informacji na temat wdrożenia LSR.
- Opracowanie rekomendacji oraz planu ich wdrożenia.
- Wykorzystanie wyników badań społecznych we wstępnej konceptualizacji kolejnej LSR

3.2. Zakres przedmiotowy badania

Realizacja LSR: stopień realizacji celów i wskaźników, stopień realizacji wybranych operacji, wykorzystania budżetu, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur, oddziaływanie realizacji LSR na rozwój lokalny, bariery realizacji LSR, jakość procesu partycypacji, operacji i procedur.

Działalność biura: efektywność pracy biura i organów LGD, ocena przebiegu konkursów, ocena sposobu przepływu informacji, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, innowacyjność, proces rozwoju pracowników, efektywność animacji i doradztwa, ochrona danych osobowych, jakość procesu archiwizacji i monitoringu.

Funkcjonowanie partnerstwa: jakość podejmowanych uchwał, skuteczność nadzoru nad biurem LGD, jakość reakcji na zmieniające się warunki, umiejętność współpracy i atmosfera pracy, skuteczność działań strategicznych, jakość współpracy regionalnej i ponadregionalnej, jakość relacji z otoczeniem i promocji.

3.3. Kryteria ewaluacyjne

Kryteria ewaluacyjne stosowane w badaniach to: **skuteczności** bezpośrednio pozwalająca ocenić, na ile efektywne są działania w zakresie osiągania celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność biura LGD. Z kryterium skuteczności powiązane jest również kryterium **użyteczności**, które rozumiane jest, jako kryterium pozwalające ocenić stopień zaspokojenia istotnych potrzeb grup docelowych lub przyczynienia się do rozwiązywania problemów, niezależnie od tego, czy były one

zasygnalizowane przez cele interwencji. Zastosowane będzie także kryterium **trwałości**. Trwałość – w przypadku tego badania – pozwoli ocenić, w jakim stopniu pozytywne efekty zrealizowanych interwencji (na poziomie celów) mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tych projektów na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie.

3.4. Pytania badawcze

Zgodnie z wytycznymi nr 5/3/2017 i 10/1/2022 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi opracowane zostały odpowiedzi na poniższe pytania badawcze zgrupowane w kategorii analityczne:

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

- Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?

Ocena wpływu na kapitał społeczny

- Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
- W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?

Przedsiębiorczość

- W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
- Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

- W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
- W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?

Grupy defaworyzowane

- Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
- Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
- Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Innowacyjność

- W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
- Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?

Projekty współpracy

- Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
- Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Ocena funkcjonowania LGD

- Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
- Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
- Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?

Ocena procesu wdrażania

- Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
- Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
- Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
- Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

Wartość dodana podejścia LEADER

- Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
- Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
- Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
- Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Dodatkowe pytania badawcze:

- Jak układała się współpraca z Samorządem Województwa?
- Jaka jest jakość i znaczenie funkcjonowania wojewódzkiej sieci LGD?

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

Przeprowadzenie badania wymagało zebrania informacji pochodzących z szeregu rozproszonych źródeł, dokonania ich analizy, a następnie wypracowania rekomendacji na poziomie eksperckim. Implikuje to konieczność zastosowania w badaniu szerokiego instrumentarium metod i technik badawczych, dzięki którym możliwe było zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału badawczego dotyczącego efektów realizacji LSR. W związku z powyższym, zaplanowano realizację badania z wykorzystaniem koncepcji **triangulacji** metodologicznej.

Triangulacja to zróżnicowanie źródeł danych, metod badawczych i perspektyw badawczych, dzięki któremu możliwe jest zgromadzenie wszechstronnego materiału badawczego i poddanie go kompleksowej analizie i ocenie. Triangulacja została zastosowana odnośnie do:

- źródeł danych: przeanalizowane zostały zarówno dokumenty zastane różnego typu, jak i dane pochodzące ze wcześniejszych badań; zostały one uzupełnione danymi pierwotnymi;
- metod badawczych: łączenie różnych metod badawczych w badaniu tych samych zagadnień, co pozwoliło na uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu; podejście to pozwoliło też wykorzystać mocne strony każdej metody przy wzajemnej ograniczeniu ich słabości;
- perspektyw badawczych: ewaluacja została przeprowadzona przez pracowników biura LGD oraz przez zewnętrznych doświadczonych badaczy, co pozwoliło uzyskać bogatszy i bardziej wiarygodny obraz badanych zagadnień.

Poza tym zastosowany został partycypacyjny model badania, którego ideą jest jak najszersze zaangażowanie społeczności, zarówno na etapie przygotowania badania, jego realizacji, jak i wnioskowania i rekomendacji.

W odniesieniu do zakresu przedmiotowego i podmiotowego badania niezbędne było zastosowanie holistycznego podejścia do metod i technik badawczych. W każdym z zamierzeń badawczych: realizacji strategii, działaniu LGD oraz funkcjonowaniu biura zastosowane zostały cztery metody lub techniki badawcze:

Badanie źródeł zastanych (desk research)

To metoda zbierania, analizy i interpretacji danych wytworzonych niezależnie od działań badawczych prowadzonych w czasie ewaluacji. Często nazywa się ją analizą danych wtórnych. Dane te można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Pierwsze z nich znaleźć można w dokumentacji własnej instytucji. Nie zawsze odpowiadają bezpośrednio na pytania badawcze ale w znaczącym zakresie pozwalają na poznanie kontekstu funkcjonowania LGD.

Z kolei dane zewnętrzne, dane wtórne to efekty działalności innych instytucji w dziedzinie pozyskiwania informacji. Dzięki rozwojowi Internetu dostęp do tych zasobów jest obecnie niezwykle łatwy i trudności należy szukać nie w ilości danych, ale ich segregacji. Potrzebne informacje można pozyskiwać od instytucji państwowych powołanych do zbierania informacji. Serwis internetowy GUS zawiera nieprzebrane ilości danych o funkcjonowaniu gospodarki, instytucji, firm i organizacji. **Bank Danych Lokalnych**, który jest największym w Polsce uporządkowanym zbiorem informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej, demograficznej, społecznej oraz stanie środowiska, opisującym województwa, powiaty oraz gminy jako podmioty systemu organizacji społecznej i administracyjnej państwa, a także regiony i podregiony stanowiące elementy nomenklatury jednostek terytorialnych. Jednakże w wielu przypadkach dane ze źródeł zastanych są niewystarczające, zbyt powierzchowne, zbyt ogólne lub nieaktualne, by na nich poprzestać, dlatego zwykle potrzebne są działania dla pozyskania danych pierwotnych.

Źródła danych zastanych wykorzystywanych w ewaluacji LGD

- dane statystyczne
- dane urzędowe
- dane gromadzone na portalach społecznościowych
- dane zastane w Lokalnej Grupie Działania
- dane ankiet doradztwa i ankiet oceny szkolenia
- dane realizacji planu komunikacji
- dane z ankiet zadowolenia mieszkańców, rozpoznawalności LGD i funkcjonowania LGD systematycznie gromadzone przez biuro LGD

Ankiety metodą CAWI

Najpopularniejszą metodą pozyskiwania danych pierwotnych są badania kwestionariuszowe. Polegają one na zadawaniu pytań pojedynczym osobom, ale w perspektywie zainteresowań znajdują się zagregowane dane ogólne dla wszystkich badanych. Pierwszym etapem tego typu badań jest sformułowanie pytań. Proces ten polega na postawieniu pytań ogólnych, zazwyczaj na etapie konceptualizacji badań. Z nich z kolei wyprowadzamy pytania szczegółowe. Odbywa się to poprzez identyfikację wskaźników, które będą nas informować o występowaniu i nasileniu zjawiska. W przypadku ewaluacji zewnętrznej prowadzonej zgodnie z wytycznymi MRiRW nr 5/3/2017 i 10/1/2022 zakres pytań został wstępnie określony w załącznikach do podręcznika ewaluacji. Niemniej z uwagi na pewne niedociągnięcia dokumentu część pytań została poprawiona i zmodyfikowana. Ponadto jak wskazano we wstępie Podręcznika ma on charakter pomocniczy nie obowiązkowy w stosunku do Wytycznych MRiRW.

Badania ankietowe były prowadzone techniką CAWI (Computer Assisted Web Interview). To badanie ankietowe przeprowadzane w Internecie. Opracowane narzędzie badawcze (kwestionariusz ankiety) wprowadzane jest do komputera w formie umożliwiającej

wypełnienie ankiety na stronie internetowej użytkownika. Badania tego typu są stosunkowo tanie, nie wymagają również zaangażowania wielu realizatorów. Współczesne narzędzia umożliwiają tworzenie skomplikowanych i atrakcyjnych ankiet. Można dopasować je w wymiarze graficznym i estetycznym. Dobór próby jest możliwy dwiema metodami. Ankietę można wysłać pod określone adresy mailowe, co w pewnym stopniu jest odpowiednikiem ankiety pocztowej wraz z jej zaletami i wadami. Innym sposobem jest zamieszczenie jej na stronie internetowej lub jako „wyskakujące okienko”. Metoda ta uniemożliwia kontrolę nad doбором próby, który jest faktycznie doбором przypadkowym, dodatkowo obciążonym błędem struktury społecznej i demograficznej użytkowników Internetu.

W badaniach ewaluacyjnych zastosowano obydwie techniki w zależności od badanych grup.

- Grupa nr 1: wnioskodawcy i beneficjenci.

Z tego względu, że dostępne są dane kontaktowe do tych osób możliwe było wykorzystanie aplikacji wysyłającej unikalne linki do ankiety internetowej na zdefiniowane wcześniej adresy mailowe. W tym przypadku nie obliczano minimalnej liczebności próby gdyż traktowano to badanie jako masowe, z założeniem przebadania całej populacji.

Łącznie przebadano 34 osoby.

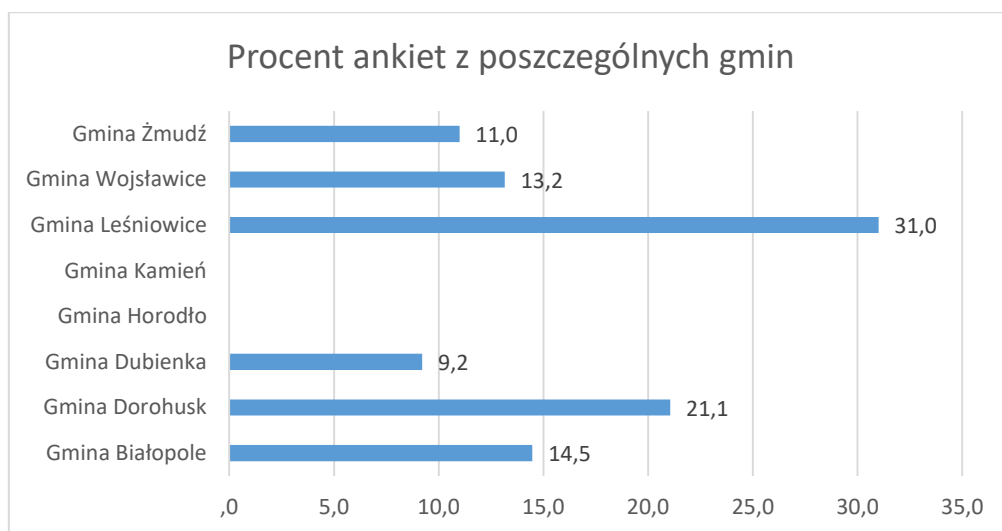
- Grupa nr 2: mieszkańcy obszaru LSR.

Pozyskanie opinii reprezentatywnej grupy mieszkańców nie jest możliwe w ramach zasobów, którymi dysponuje Zleceniodawca, dlatego opracowano procedurę zbliżoną do takiej, która pozwoli na identyfikację podglądów i opinii mieszkańców poszczególnych gmin wchodzących w skład Partnerstwa.

Linki do ankiet zostały rozesłane (przy wsparciu pracowników Biura LGD) do gmin partnerskich z prośbą o wstawienie linku na stronę internetową gminy. Dzięki temu zabiegowi pozyskane zostały dane z poszczególnych gmin odpowiadających obszarowi LSR.

Łącznie przeprowadzono 231 ankiet. Z uwagi na charakter badań CAWI dokonano weryfikacji braków danych i do dalszej analizy przeznaczono 112 ankiet.

Wykres 1. Procent ankiet z poszczególnych gmin

Źródło: badania własne

Wywiady pogłębione (IDI i TDI)

To technika badań jakościowych, w której badacz prowadzi rozmowę z respondentem. Nie jest to jednak zwykła rozmowa, ale opiera się ona na przygotowanym wcześniej scenariuszu. Dokument ten nie musi zawierać konkretnych pytań, lecz wytyczne, jakie tematy rozmowy należy podjąć. Wywiad ma strukturę swobodną, mniejsze znaczenie ma kolejność zadawanych pytań a większe uzyskanie określonych informacji. Tematy są eksplorowane bardzo dogłębnie, prowadzący wywiad dopytuje i stara się zrozumieć, nie tylko fakty, ale motywy zachowania badanego. Zasadniczą rolę w badaniu odgrywają umiejętności i doświadczenie osoby prowadzącej wywiad. Ponieważ wywiady pogłębione są rozmową sam na sam z respondentem, prowadzący musi zdobyć jego zaufanie, by uzyskać czasami bardzo osobiste informacje. Wywiady indywidualne stosuje się gdy zachodzi potrzeba eksploracji pola zainteresowań, przygotowania do konstruowania narzędzi jakościowych lub do interpretacji trudnych do wyjaśnienia wyników badań ilościowych. Wywiady prowadzone były metodą TDI (telefoniczny wywiad pogłębiony) przede wszystkim ze względu na oczekiwania respondentów oraz krótki czas na realizację tego zadania.

Wywiady prowadzono z następującymi osobami:

- 2 wywiady z członkami Rady
- 3 wywiady z wnioskodawcami realizującymi projekty
- 3 wywiady z wnioskodawcami, których projekty nie są realizowane
- Wywiad z kierownikiem Biura
- Wywiady z przedstawicielami gmin (po 1 z gminy)

Zogniskowany Wywiad Grupowy (FGI fokus)

Tym różni się od wywiadu indywidualnego, że prowadzący badanie, nazywany moderatorem, przepytuje jednocześnie grupę kilku osób. Zazwyczaj grupy fokusowe mają liczebność od 8 do 12 osób, lecz w specyficznych przypadkach może być ich mniej lub więcej. Ważną cechą grupy jest jej homogeniczność - powinno się unikać zróżnicowania grup ze względu na płeć, wiek, status społeczny czy różnice intelektualne. Wynika to z zasadniczego celu prowadzenia badań tą metodą, czyli wewnętrznej dyskusji grupowej i interakcji w grupie. Dzięki tej metodzie można w tym samym czasie zdobyć informacje od kilku osób, pogłębiając ją dodatkowo o spostrzeżenia dotyczące dyskusji pomiędzy uczestnikami.

Wywiady tą metodą charakteryzują się większym skomplikowaniem organizacyjnym. Wymagane jest zebranie odpowiedniej grupy osób w jednym miejscu o jednym czasie. Często na spotkanie zaprasza się więcej osób i prowadzi się selekcję tych, którzy lepiej pasują do profilu grupy i dają większą rękojmię udzielania informacji i wymiany zdań. Wywiady grupowe, z uwagi na dyskusję wielu osób, muszą być rejestrowane co umożliwia późniejsze zidentyfikowanie, jak kształtowała się rozmowa, która osoba wypowiadała dane poglądy i jak te poglądy zmieniały się w trakcie dyskusji. Zogniskowane wywiady grupowe realizuje się w specjalnych pomieszczeniach zwanych fokusowniami, które są wyposażone w weneckie lustra umożliwiające zleceniodawcy obserwację wywiadu. W miejscowościach, gdzie nie ma fokusowni stosuje się technikę wywiadów naturalnych.

Wywiad prowadzono w grupie pracowników biura LGD, członków Zarządu, członków Rady wnioskodawców oraz członków Partnerstwa.

Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) prowadzony w ramach ewaluacji pozwala pozyskać informacje w skumulowany sposób. Dodatkowo wartość pozyskanych informacji wzmocniona jest poprzez odpowiednie wykorzystanie procesów grupowych.

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.

5.1. Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju

Liczba ludności od 2015 roku zmalała w każdej z gmin o średnio 6%. W 2021 tereny gmin należących do LGD „Ziemi Chełmskiej” zamieszkiwało 30538 osób, o 1911 osób mniej, niż w 2015. Największy spadek zanotowano w gminie Dubienka, mieszkańców ubyło aż o jedną dziesiątą (10%). Depopulacja nie dotknęła jednak każdej z gmin, w gminie Kamień liczba mieszkańców wzrosła w ciągu ostatnich 6 lat z 4098 do 4119 osób. Najliczniejszą gminą jest Dorohusk – mieszka tam 6256 osób, natomiast najmniejszą pod względem ludności jest gmina Dubienka, z liczbą mieszkańców 2267.

Tabela 1. Ludność ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
LUBELSKIE	2139726	2133340	2126317	2117619	2108270	2095258	2076382
Białopole	3090	3035	2989	2938	2886	2836	2805
Dorohusk	6604	6535	6468	6428	6387	6321	6256
Dubienka	2494	2461	2428	2358	2315	2310	2267
Horodło	5331	5312	5259	5203	5102	5045	4978
Kamień	4098	4109	4152	4158	4167	4162	4119
Leśniowice	3729	3707	3664	3616	3583	3544	3491
Wojstawice	3899	3884	3825	3801	3745	3716	3651
Żmudź	3204	3169	3134	3110	3055	3022	2971
Suma	32449	32212	31919	31612	31240	30956	30538

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba ludności regionu to suma liczby urodzin i zgonów, a także ruchów ludności z i do danego obszaru. Poniższa tabela prezentuje dynamikę migracji ludności na terenie objętym działaniami LGD „Ziemi Chełmskiej”. Średnim saldem migracji dla całego regionu w 2021 roku jest -15 osób. Oznacza to, że sumując wszystkie wyjazdy (do innej gminy, ale także poza granice kraju) i przyjazdy, więcej osób opuściło teren LGD, niż do niego przyjechało. Najniższe na minusie saldo zanotowano w gminie Horodło: -25 osób, najwyższe saldo charakteryzuje natomiast gminę Wojstawice: -6.

Tabela 2. Saldo migracji

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
LUBELSKIE	0	-4067	-4731	-5359	-6031	-4338	-4766
Białopole	0	-33	-20	-49	-35	-24	-7
Dorohusk	0	-13	-37	-33	-31	-17	-17
Dubienka	0	-15	-9	-12	-19	13	-9
Horodło	0	-9	-20	-11	-49	-31	-25

Kamień	0	7	-1	2	-14	11	-19
Leśniowice	0	-6	-25	-24	-36	-13	-23
Wojstawice	0	-19	-33	-4	-35	-12	-6
Żmudź	0	-25	-40	-23	-41	-28	-15
Średnia dla gmin LGD	0	-14,1	-23,1	-19,3	-32,5	-12,6	-15,1

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Istotnym wskaźnikiem dla rozwoju przedsiębiorczości jest średni odsetek osób w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem; Dla LGD „Ziemi Chełmskiej” na rok 2021 wynosił on 60%. Najwyższy wskaźnik udziału ludności w wieku produkcyjnym odnotowano w roku 2021 w gminie Kamień (62%) i Żmudź (62%), a najniższy - 58% - w gminie Dubienka. Warto nadmienić, że we wszystkich gminach na badanym obszarze liczba ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem spadała. Regionem, w którym spadek jest najbardziej widoczny jest Dorohusk (spadek o 5%), natomiast najmniejsza zmiana nastąpiła w gminie Leśniowice (spadek o niecały procent).

Tabela 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
LUBELSKIE	62,1	61,6	61,1	60,6	60,1	59,7	59,4
Białopole	61,8	61,6	61,1	61,3	60,5	60,3	60,5
Dorohusk	63,2	62,8	62,5	61,6	61,1	60,5	60,6
Dubienka	60,5	59,8	59,7	59,9	58,3	57,7	58,2
Horodło	60,8	60,9	60,5	60,7	60,3	60,1	60
Kamień	65,3	64,8	64,1	63,9	63,5	63,1	62,7
Leśniowice	61,3	61,6	61,8	61,4	61,2	61,5	61,1
Wojstawice	61,7	61,6	60,9	60,9	60,6	60,6	60,4
Żmudź	63,9	64,2	63,7	62,5	62,8	62,4	62,2
Średnia dla gmin LGD	62,3	62,2	61,8	61,5	61,0	60,8	60,7

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wskaźnik obciążenia demograficznego to stosunek liczby osób w starszym wieku (65 i więcej lat) do liczby osób znajdujących się w przedziale wiekowym 15-64. Poniższa tabela prezentuje, w jakim tempie osób z taką metryką przybywa na terenie LGD „Ziemi Chełmskiej”. Średnio, w 2021 roku na badanym obszarze wskaźnik ten wynosił 19%, co oznacza, że niemal co piąty mieszkaniec LGD ma więcej niż 65 lat. Jest to również wzrost o 15% względem roku 2015. W badanym okresie najwięcej seniorów przybyło w gminie Dubienka (wzrost o 25%) i to również tam zanotowano największy odsetek seniorów i

seniorek w roku 2021 – niemal 22% wszystkich mieszkańców. Najmniejszą część społeczności osoby powyżej 65 roku życia stanowią w gminie Kamień – 15%.

Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
LUBELSKIE	16,4	16,9	17,4	18	18,6	19,1	19,5
Białopole	16,6	17,5	18,1	18,7	20,1	20,4	20,5
Dorohusk	15,6	16,1	16,4	16,7	17,4	18,1	18,5
Dubienka	17,4	18	18,5	19,6	20,6	20,9	21,8
Horodło	18,9	19,1	19,4	19,7	20,2	20,6	20,7
Kamień	13,2	13,2	13,6	13,6	14,1	14,2	15
Leśniowice	17,2	17	17,1	17,5	18,1	18,7	19,3
Wojślawice	18,8	19,3	19,7	19,9	20,1	20,4	20,2
Żmudź	14,8	14,6	15,2	15,7	15,8	15,9	16,7
Średnia dla gmin LGD	16,6	16,9	17,3	17,7	18,3	18,7	19,1

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Dane umieszczone w tabeli poniżej potwierdzają, że – podobnie jak większość gmin w Polsce – gminy należące do LGD „Ziemi Chełmskiej” bogacą się. Średnie wydatki budżetów gmin na jednego mieszkańca między 2015, a 2020 rokiem wrosły o 37%, z 993 zł do 1366 zł na jednego mieszkańca. Kwota ta jednak jest niższa niż średnia dla wszystkich gmin województwa lubelskiego, która wynosi 1609 zł. Największy wzrost badanego wskaźnika zaobserwowano w gminie Dubienka - wydatki wzrosły tu o 72%. Najwięcej na jednego mieszkańca władze wydają w gminie Kamień i Leśniowice (odpowiednio 1478 zł i 1473 zł), najmniej natomiast w gminach Dorohusk i Dubienka (odpowiednio 1217 zł i 1263 zł).

Tabela 5. Wydatki budżetów gmin na jednego mieszkańca

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
LUBELSKIE	1034,22	1042,28	1184,01	1476,26	1527,05	1609,87	b.d.
Białopole	854,00	940,68	1196,23	1472,06	1581,91	1326,39	b.d.
Dorohusk	974,67	1010,45	1058,73	1588,75	1639,63	1217,82	b.d.
Dubienka	733,38	790,22	862,06	955,05	1110,73	1263,55	b.d.
Horodło	980,75	986,66	1132,40	1593,82	1565,69	1424,25	b.d.
Kamień	1051,30	994,18	1148,96	1281,08	1516,30	1478,38	b.d.
Leśniowice	1528,06	1172,40	1084,43	1662,54	1574,33	1473,14	b.d.
Wojślawice	881,98	853,16	923,41	1816,45	1839,08	1406,02	b.d.
Żmudź	940,89	941,82	1125,11	1337,58	1441,93	1344,69	b.d.
Średnia dla gmin LGD	993,13	961,19	1066,42	1463,42	1533,70	1366,78	b.d.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Z roku na rok spada liczba osób otrzymujących środowiskową pomoc społeczną. Między rokiem 2015 a 2020 zanotowano niemal dwukrotny spadek beneficjentów na 10 tysięcy ludności, z 11346 do 6250 osób. Największy spadek obserwujemy w gminie Kamień: -59%, najmniejszy natomiast w gminie Żmudź: -26%. Najwięcej beneficjentów zamieszkuje gminę Leśniowice: 1368 na 10 tysięcy osób, to niemal trzy razy więcej, niż gminę Kamień, którą zamieszkuje 486 beneficjentów na 10 tysięcy ludności. Średnio ze środowiskowej pomocy społecznej korzysta 7% mieszkańców każdej z gmin należących do LGD „Ziemi Chełmskiej”.

Tabela 6. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
LUBELSKIE	858	776	658	592	536	465	b.d.
Białopole	1283	1125	1034	1024	910	599	b.d.
Dorohusk	1637	1442	1241	1109	975	853	b.d.
Dubienka	1549	1399	1211	1020	874	728	b.d.
Horodło	1258	1156	914	679	655	583	b.d.
Kamień	1161	1076	916	806	671	486	b.d.
Leśniowice	2104	1995	1925	1597	1495	1368	b.d.
Wojślawice	1083	1039	847	803	748	677	b.d.
Żmudź	1289	1309	1212	1188	1130	956	b.d.
Średnia dla gmin LGD	1420,5	1317,6	1162,5	1028,3	932,3	781,3	b.d.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w gminach LGD „Ziemi Chełmskiej” w ciągu 6 ostatnich lat wrosła. W 2021 roku zarejestrowanych podmiotów było 1757, o 266 więcej, niż w roku 2015, co oznacza wzrost omawianego wskaźnika o 17%. Największy wzrost nastąpił w gminie Kamień (o 33%), najmniejszy natomiast w gminie Dubienka (o 3%) i to również tam zarejestrowanych jest najmniej przedsiębiorstw: 107. Podmioty gospodarki narodowej najczęściej rejestrowane są w gminie Dorohusk, 334 w roku 2021.

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
LUBELSKIE	173184	174123	177365	180805	185315	192737	199541
Białopole	147	151	156	163	169	178	177
Dorohusk	307	294	293	287	302	328	334
Dubienka	103	100	108	112	104	107	107
Horodło	265	261	264	285	281	293	299

Kamień	212	217	225	247	251	269	282
Leśniowice	170	171	164	177	183	191	196
Wojstawice	157	164	168	176	174	190	197
Żmudź	130	130	136	136	134	146	165
Średnia dla gmin LGD	186,4	186,0	189,3	197,9	199,8	212,8	219,6

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na badanym obszarze w systemie REGON rejestruje się coraz więcej osób fizycznych, prawnych oraz prowadzących działalność rolniczą. W 2021 roku na 10 tys. mieszkańców było zarejestrowanych średnio 572 takich podmiotów. To niemal o jedną czwartą więcej, niż w 2015 roku, kiedy liczba ta wynosiła 454. Jest to także wzrost przewyższający tendencje wojewódzkie. Region, w którym odnotowano największy wzrost w tym zakresie to gmina Żmudź (36%), natomiast najmniejszy – w gminach Dorohusk i Dubienka (14%). W 2021 roku najwięcej podmiotów wpisano do REGON w gminie Kamień (685 na 10 tysięcy ludności), a najmniej – w gminie Dubienka (472 na 10 tysięcy ludności).

Tabela 8. Podmioty wpisane do REGON na 10 tys. Ludności

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
LUBELSKIE	809	816	834	854	879	920	961
Białopole	476	498	522	555	586	628	631
Dorohusk	465	450	453	446	473	519	534
Dubienka	413	406	445	475	449	463	472
Horodło	497	491	502	548	551	581	601
Kamień	517	528	542	594	602	646	685
Leśniowice	456	461	448	489	511	539	561
Wojstawice	403	422	439	463	465	511	540
Żmudź	406	410	434	437	439	483	555
Średnia dla gmin LGD	454,1	458,3	473,1	500,9	509,5	546,3	572,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Jednym z filarów, na którym budowany jest kapitał społeczny są fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne. Dla LGD „Ziemi Chełmskiej” średnia liczba takich organizacji wynosiła w 2021 roku 39; to wzrost o 24% w porównaniu z rokiem 2015, w którym odnotowano ich 31. Nie w każdej z gmin wskaźnik ten wzrósł, w Dorohusku spadł, a w Dubience i Wojstawicach utrzymał się na tym samym poziomie. Najwięcej fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowano w 2021 roku na badanym obszarze w gminie Żmudź (54 na 10 tysięcy mieszkańców) - najmniej organizacji, odnotowano w gminie Kamień (27 na 10 tysięcy ludności). Jeśli chodzi o największy wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i

organizacji społecznych zaobserwowany w latach 2015-2021, to należy tu wymienić gminę Dorohusk (wzrost aż o 97%) oraz Żmudź (wzrost o 92%).

Tabela 9. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
LUBELSKIE	35	37	38	37	38	39	40
Białopole	36	36	40	41	45	46	50
Dorohusk	35	37	36	33	33	33	34
Dubienka	40	41	41	38	39	39	40
Horodło	30	30	30	33	33	34	36
Kamień	22	22	24	24	24	26	27
Leśniowice	21	32	33	33	33	34	32
Wojślawice	41	41	42	39	40	40	41
Żmudź	28	38	41	45	49	53	54
Średnia dla gmin LGD	31,6	34,6	35,9	35,8	37,0	38,1	39,3

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na terenie LGD „Ziemi Chełmskiej” działa 10 placówek bibliotecznych, o 4 mniej, niż w roku 2015. Bibliotek ubyło w gminach Białopole, Dorohusk i Leśniowice. Stosunkowo najwięcej czytelników zamieszkuje gminę Białopole – 162 czytelników na 1000 ludności. Najmniejszą część społeczności użytkownicy bibliotek stanowią w gminie Leśniowice – jedynie 37 czytelników na 1000 ludności.

Tabela 10. Biblioteki publiczne i filie

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
LUBELSKIE	583	582	583	578	574	571	563
Białopole	3	3	3	3	2	2	2
Dorohusk	3	3	3	3	3	3	1
Dubienka	1	1	1	1	1	1	1
Horodło	2	2	2	2	2	2	2
Kamień	1	1	1	1	1	1	1
Leśniowice	2	2	2	2	2	1	1
Wojślawice	1	1	1	1	1	1	1
Żmudź	1	1	1	1	1	1	1
Średnia dla gmin LGD	1,8	1,8	1,8	1,8	1,6	1,5	1,3

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na obszarze funkcjonowania LGD „Ziemi Chełmskiej” spada liczba osób bezrobotnych. Średnio, w 2021 roku takich osób zarejestrowano 193 w każdej gminie – to 35% spadek w porównaniu z rokiem 2015, kiedy osób bez pracy było średnio 296. Prawie o połowę zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych w gminie Dorohusk i Żmudź (spadek o 43% i 42%). Najwięcej osób bez pracy (380) zamieszkuje Horodło, z kolei najmniej - gminę Żmudź (111). W sumie, na terenie gmin LGD w 2021 roku zarejestrowanych było 1544 osób bezrobotnych, z czego 700 to mężczyźni, a 844 to kobiety.

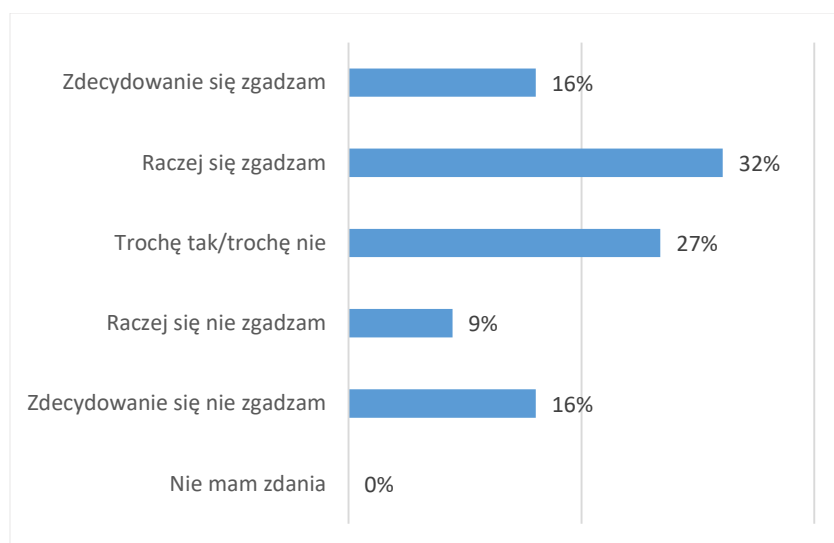
Tabela 11. Bezrobotni zarejestrowani ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
LUBELSKIE	107895	95596	81221	74449	69379	76505	66244
Białopole	188	180	168	177	130	145	123
Dorohusk	566	535	486	413	379	408	328
Dubienka	165	148	135	122	110	121	117
Horodło	526	473	404	400	400	373	380
Kamień	267	232	217	212	193	214	181
Leśniowice	235	222	218	203	182	190	160
Wojstawice	238	224	201	188	170	186	144
Żmudź	190	172	154	156	149	144	111
Średnia dla gmin LGD	296,9	273,3	247,9	233,9	214,1	222,6	193,0

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

5.2. Opinie i potrzeby mieszkańców obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju

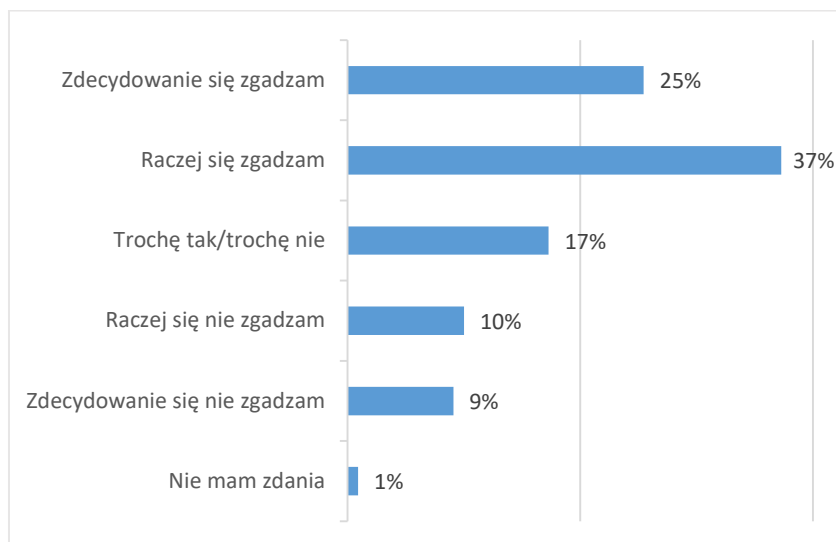
Wykres 2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia”?

Źródło: badania własne

Niemal połowa (48%) ankietowanych twierdzi, że ich gmina jest dobrym miejscem do życia, z czego 16% osób zdecydowanie zgadza się z tym stwierdzeniem. Taki sam odsetek badanych jest zdecydowanie przeciwnego zdania, w sumie jedna czwarta badanych nie uważa swojej gminy za dobre miejsce do życia.

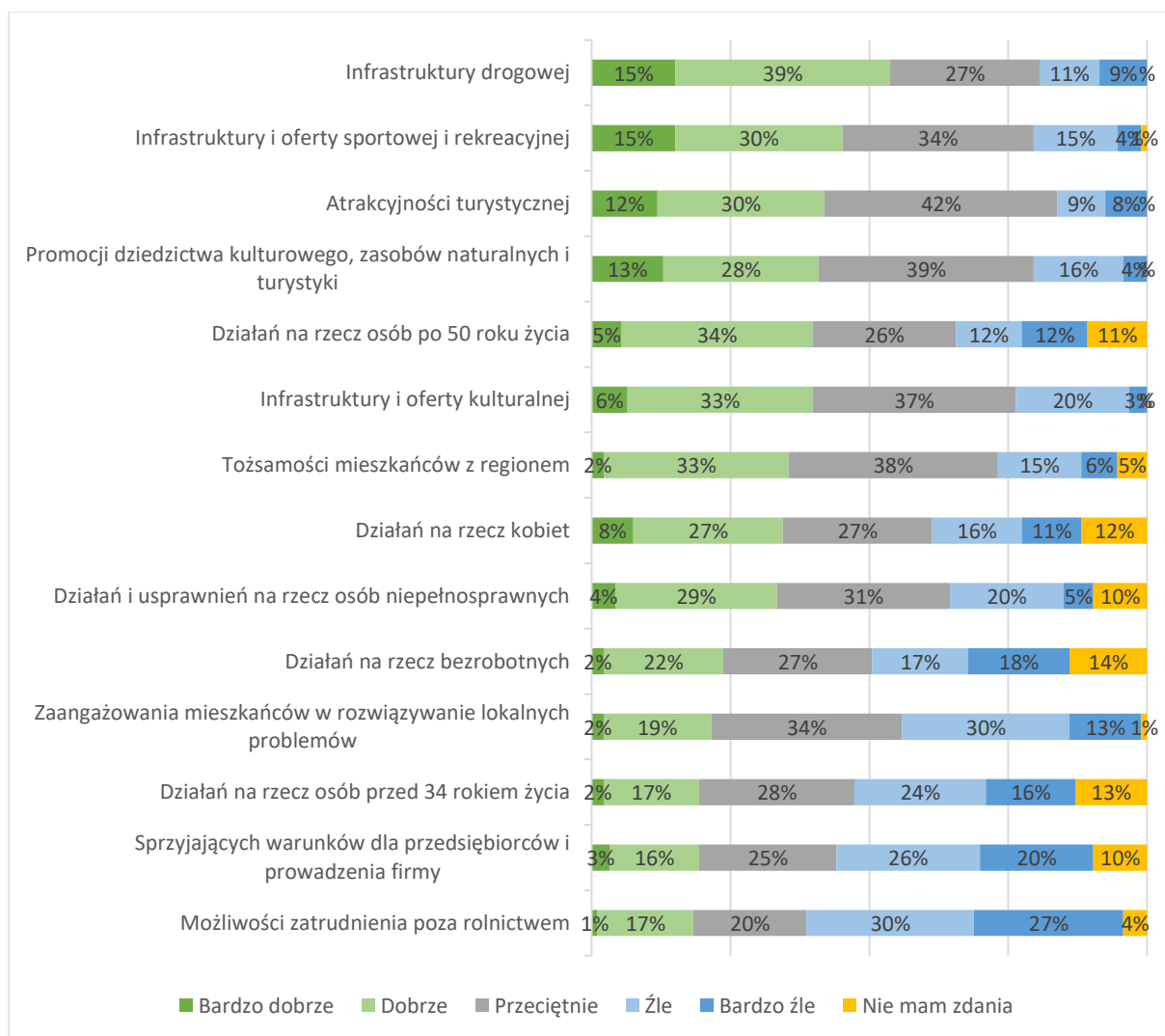
Wykres 3. Wykres 3. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?

Źródło: badania własne

Aż 62% respondentów deklaruje, że od 2016 roku warunki do życia w ich gminie poprawiły się, z czego 25% badanych zdecydowanie się z tym zgadza. Jednoznacznego stanowiska w tej kwestii nie zajęło 18% ankietowanych (odpowiedzi „trochę tak, trochę nie”, „nie mam zdania”), natomiast według 19% badanych warunki do życia w ich gminie nie poprawiły się w ostatnich latach.

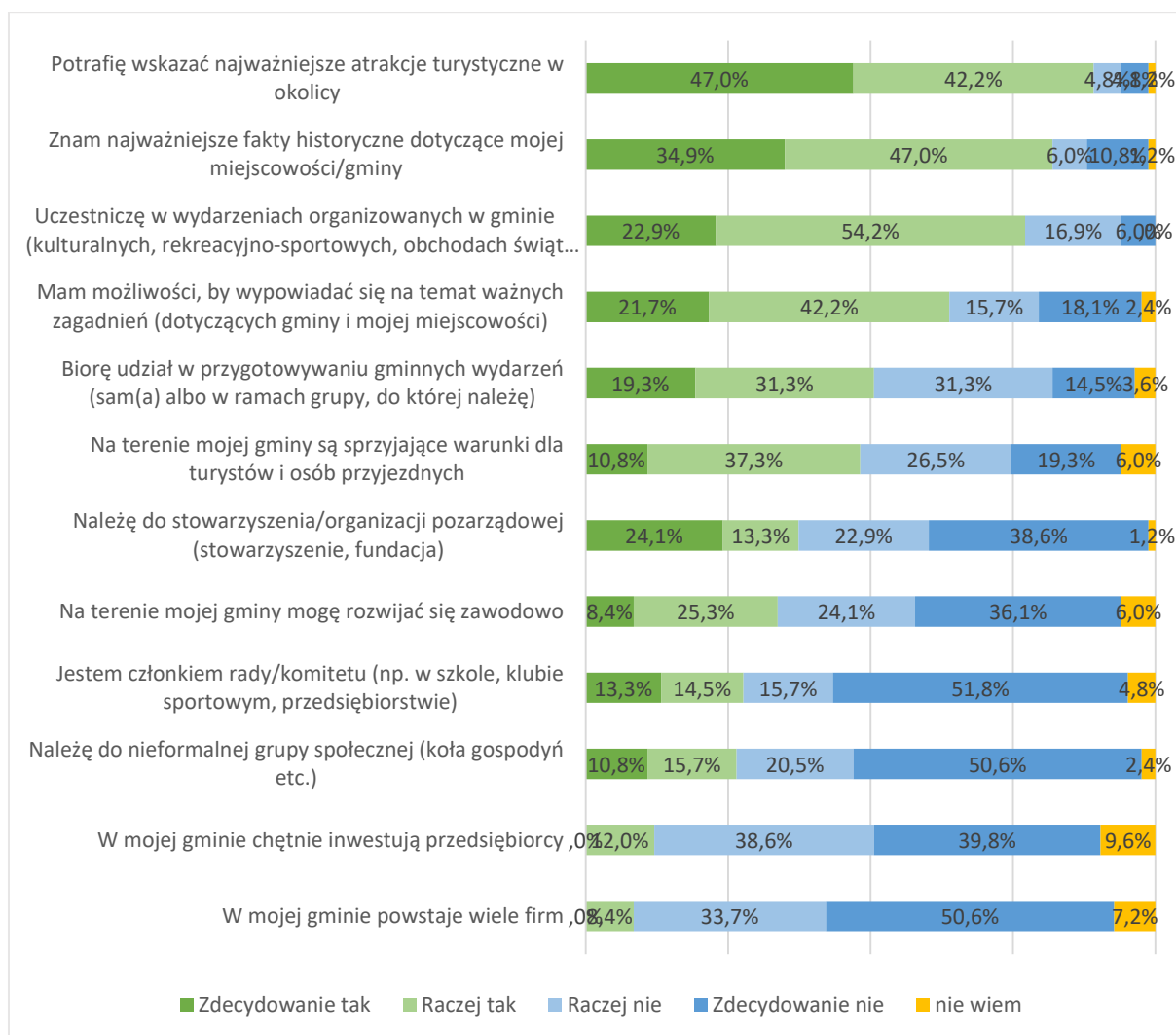
Wykres 4. Ocena gminy na wymiarach

Źródło: badania własne

Mieszkańcy, poproszeni o ocenę ich gminy na różnych płaszczyznach, najwyższe noty przyznali infrastrukturze drogowej (54% pozytywnych ocen), infrastrukturze i ofercie sportowej i rekreacyjnej (45%) oraz atrakcyjności turystycznej (42%). Jeśli chodzi o obszary, które w tym zestawieniu ankietowani ocenili najmniej przychylnie, należy tu wymienić możliwości zatrudnienia poza rolnictwem (57% odpowiedzi „źle” i „bardzo źle”), warunki sprzyjające przedsiębiorcom (46%) oraz zaangażowanie mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów (43%). Mieszkańcy najbardziej podzieleni byli w ocenie działań na rzecz bezrobotnych. Jedna trzecia mieszkańców, 33% oceniło je pozytywnie, a 35% negatywnie.

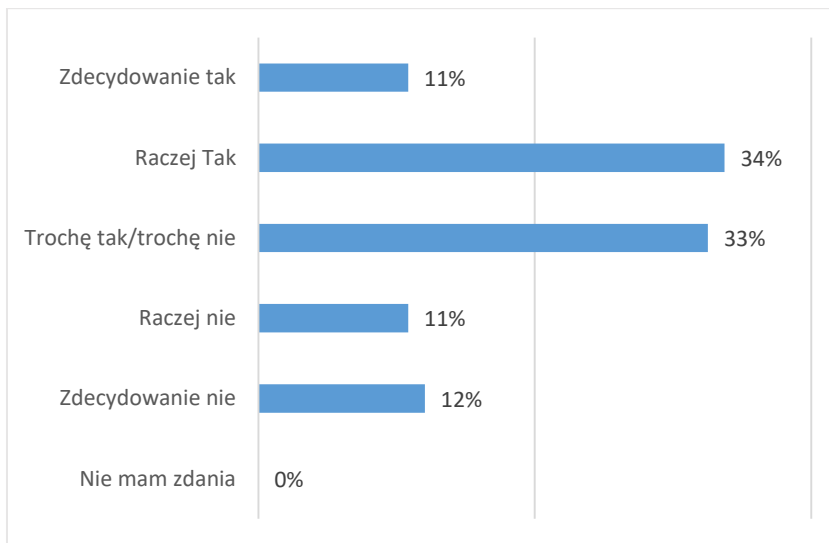
Wykres 5. Opinie na temat zaangażowania w funkcjonowanie gminy

Źródło: badania własne

Mieszkańcy wiedzą wiele o zamieszkiwanej przez nich gminie, niemal 90% potrafi wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne w swojej okolicy, a 81% zna najważniejsze fakty historyczne dotyczące gminy. Ankietowani w większości deklarują także swoje uczestnictwo w wydarzeniach organizowanych w gminie (76%) oraz swój udział w przygotowaniu gminnych wydarzeń (50%). Większość twierdzi także, że ma możliwość wypowiadać się na temat ważnych dla funkcjonowania gminy zagadnień (63%). Negatywne opinie stanowczo przeważają w tematach związanych inwestycjami (77%) oraz powstawaniem nowych firm na terenie gminy (83%). Mieszkańcy najbardziej podzieleni są w ocenie warunków dla turystów i osób przyjezdnych: 48% uważa je za sprzyjające, a 45% za niezachęcające.

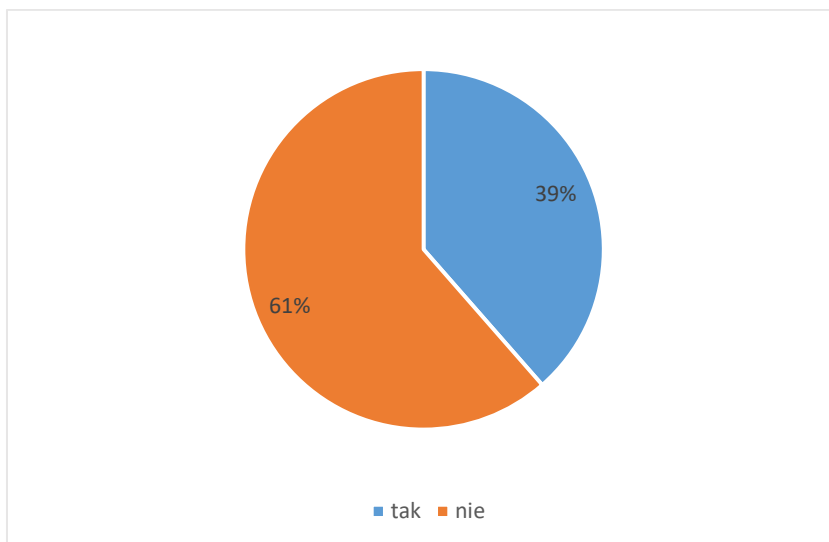
Wykres 6. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?

Źródło: badania własne

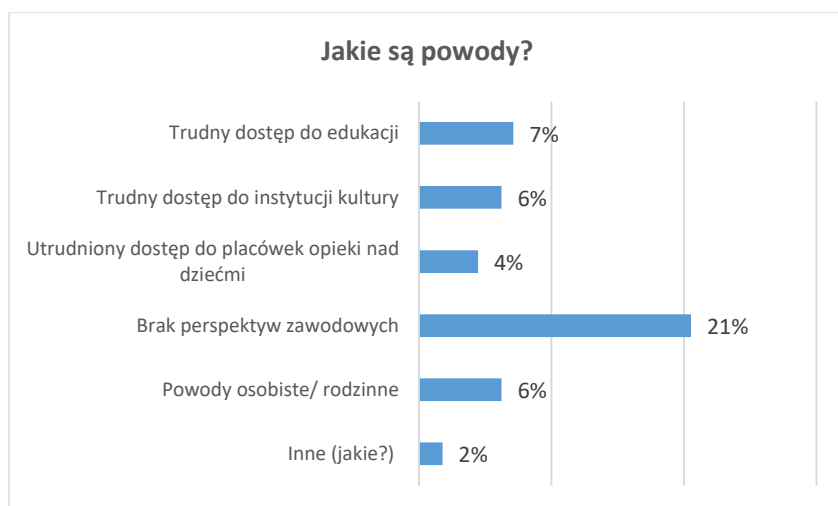
Mniej niż połowa mieszkańców (45%) deklaruje zadowolenie z warunków życia w gminie. Niezadowolonych z warunków jest 23% badanych. Jedna trzecia ankietowanych (33%) zaznaczyła odpowiedź „trochę tak, trochę nie”.

Wykres 7. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?

Źródło: badania własne

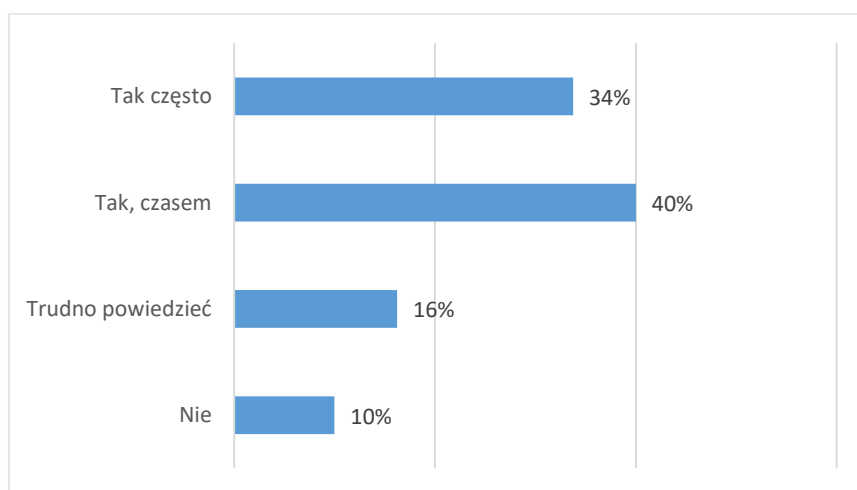
Wykres 8. Powody zmiany miejsca zamieszkania

Źródło: badania własne

Aż 39% osób rozważa zmianę miejsca zamieszkania. Jako główny powód decyzji o ewentualnej przeprowadzce ankietowani wskazują brak perspektyw zawodowych w ich gminie (21% odpowiedzi). Pozostaniu w aktualnym miejscu zamieszkania nie sprzyja ponadto trudny dostęp do edukacji - takiej odpowiedzi udzieliło 7% respondentów oraz trudny dostęp do instytucji kultury – 6%

Wykres 9. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych, poczynwszy od 2016 r.?

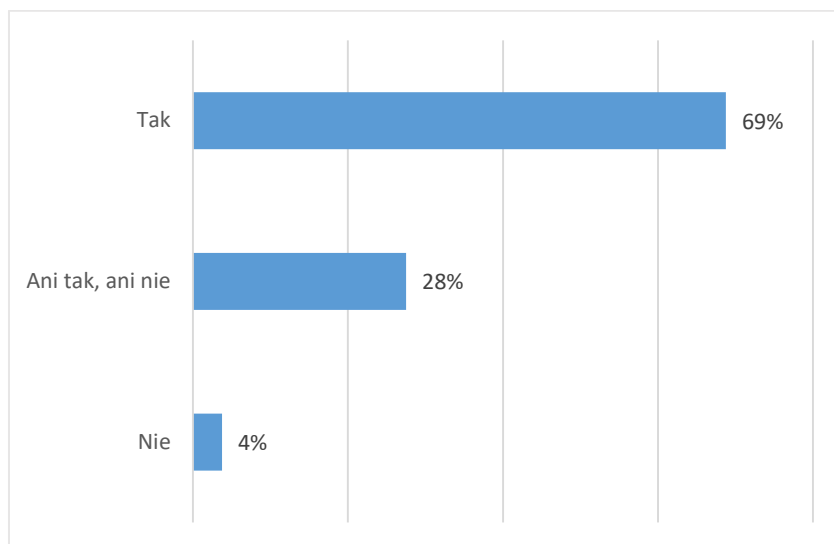

Źródło: badania własne

Większość badanych (74%), poczynwszy od 2016 roku osobiście korzystała z obiektów finansowanych ze środków unijnych, z czego 32% korzystało z nich często. Co dziesiąty

ankietowany przyznaje, że w badanym okresie nie korzystał z takich obiektów, a 16% nie jest w stanie stwierdzić tego faktu.

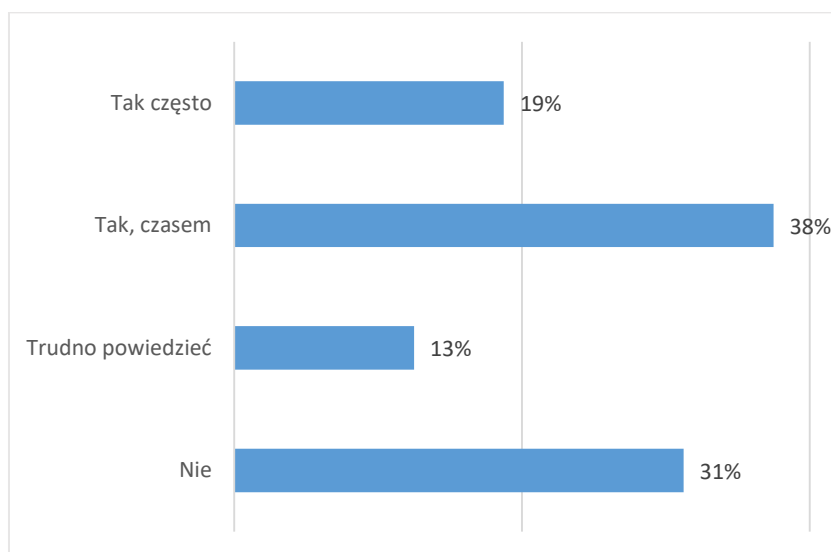
Wykres 10. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Źródło: badania własne

Ankietowani uważają, że projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców - taką opinie wyraża 69% osób, 28% badanych na zadane pytanie udzieliło odpowiedzi „ani tak, ani nie”. Według 4% respondentów wspomniane projekty nie są popularne.

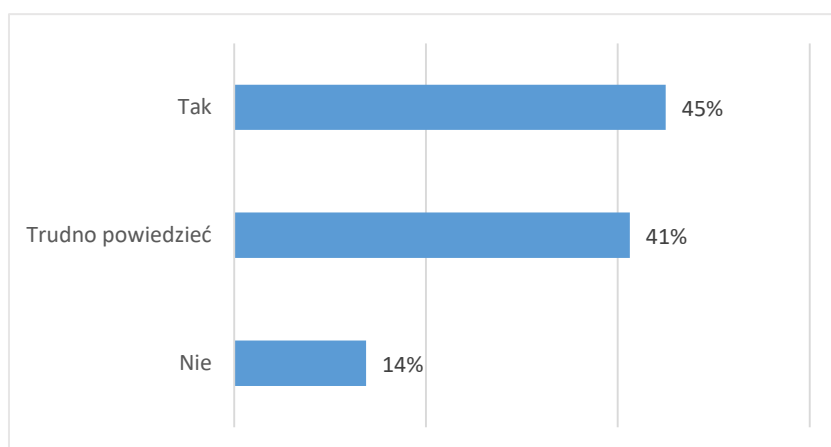
Wykres 11. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, poczynwszy od 2016 r.?

Źródło: badania własne

Ponad połowa badanych (57%) przyznaje, że poczynwszy od 2016 roku osobiście korzystała ze szkoleń, spotkań, festynów finansowanych ze środków unijnych. 13% respondentów ma trudności z odpowiedzią na to pytanie, natomiast z wymienionych projektów nie korzystało w danym okresie 31% ankietowanych.

Wykres 12. Czy Pan/i zdaniem szkolenia, spotkania, festyny cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

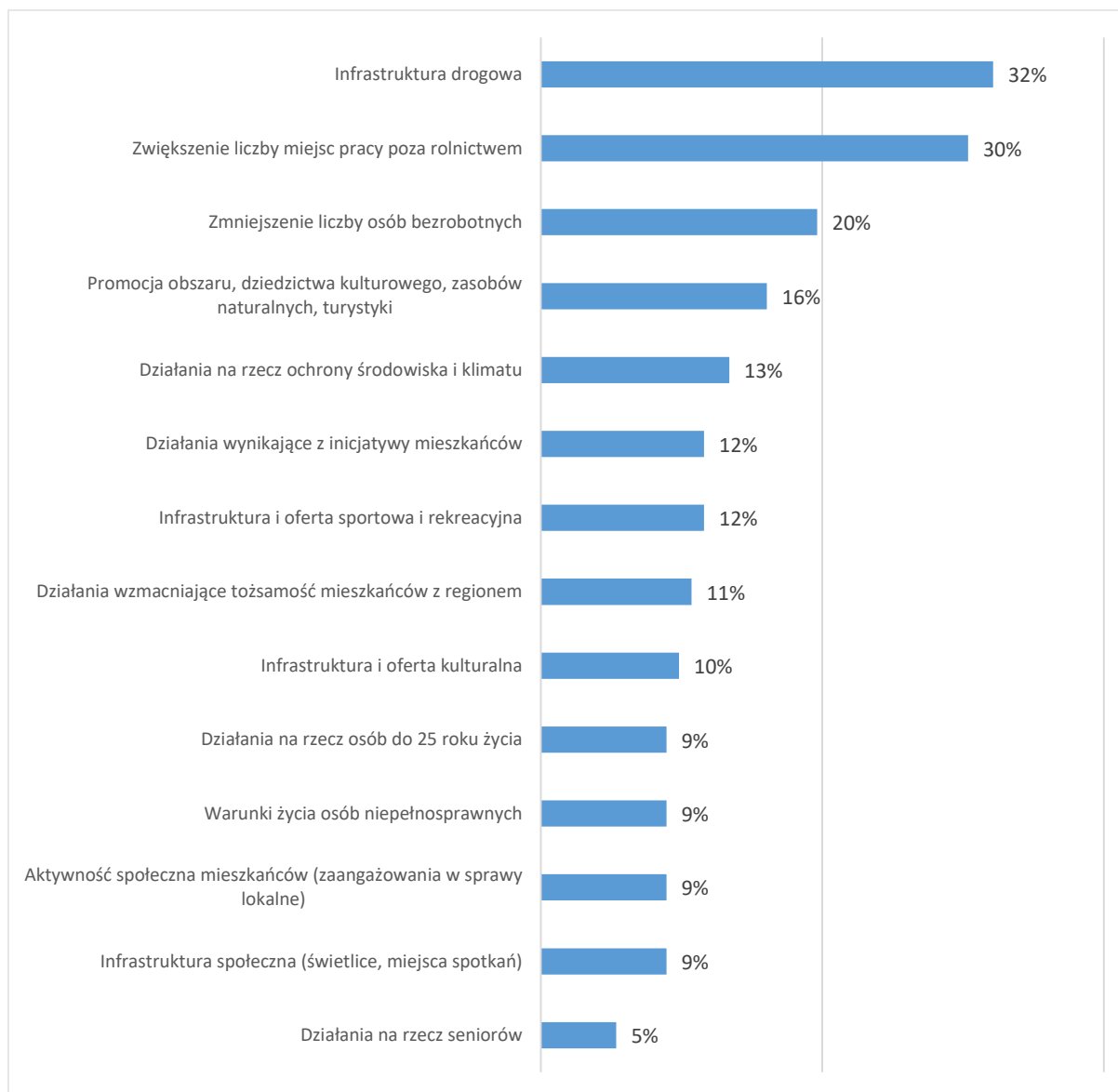

Źródło: badania własne

Odpowiedzi ankietowanych na pytanie czy ich zdaniem szkolenia, spotkania oraz festyny cieszą się zainteresowaniem mieszkańców rozłożyły się mniej więcej po równo pomiędzy

„tak” (45%), a „trudno powiedzieć” (41%). Zdaniem 14% badanych projekty te nie są popularne wśród mieszkańców.

Wykres 13. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności?

Źródło: badania własne

Gdyby mieszkańcy mieli możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie, w pierwszej kolejności przeznaczyliby je na infrastrukturę drogową (32% odpowiedzi). Zwiększenie liczby miejsc poza rolnictwem to obszar, który dofinansowałoby 30% respondentów. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych istotne jest dla

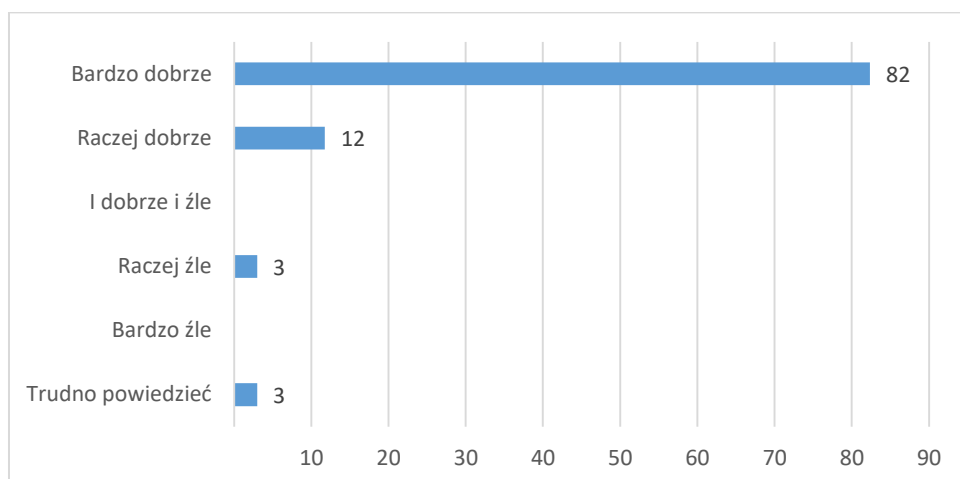
jednej piątej mieszkańców. Najmniejszym zainteresowaniem cieszą się działania na rzecz seniorów oraz wsparcie finansowe infrastruktury społecznej (odpowiednio 5% i 9% głosów).

5.3. Funkcjonowanie LGD

Ocena pracy biura

Znakomita większość mieszkańców pozytywnie ocenia funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania, z czego 82% badanych ocenia działania „bardzo dobrze”. Jedynie 3% ocenia je „raczej źle”, a kolejne 3% nie ma w tej sprawie zdania.

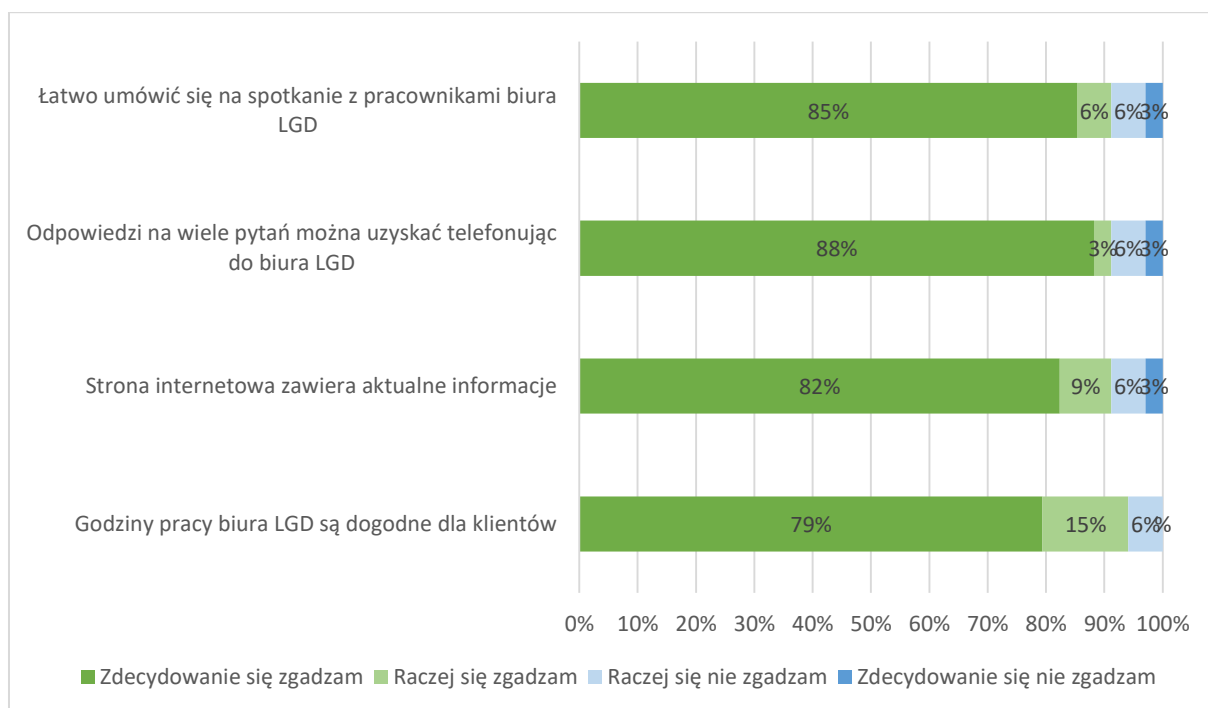
Wykres 14. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa:

Źródło: badania własne

Badani mieli także okazję ocenić poszczególne aspekty pracy Biura Lokalnej Grupy Działania. Większość ankietowanych wypowiedziała się w pozytywnie na temat łatwości umówienia spotkania, uzyskania telefonicznej porady, adekwatności godzin pracy biura, czy aktualności strony internetowej.

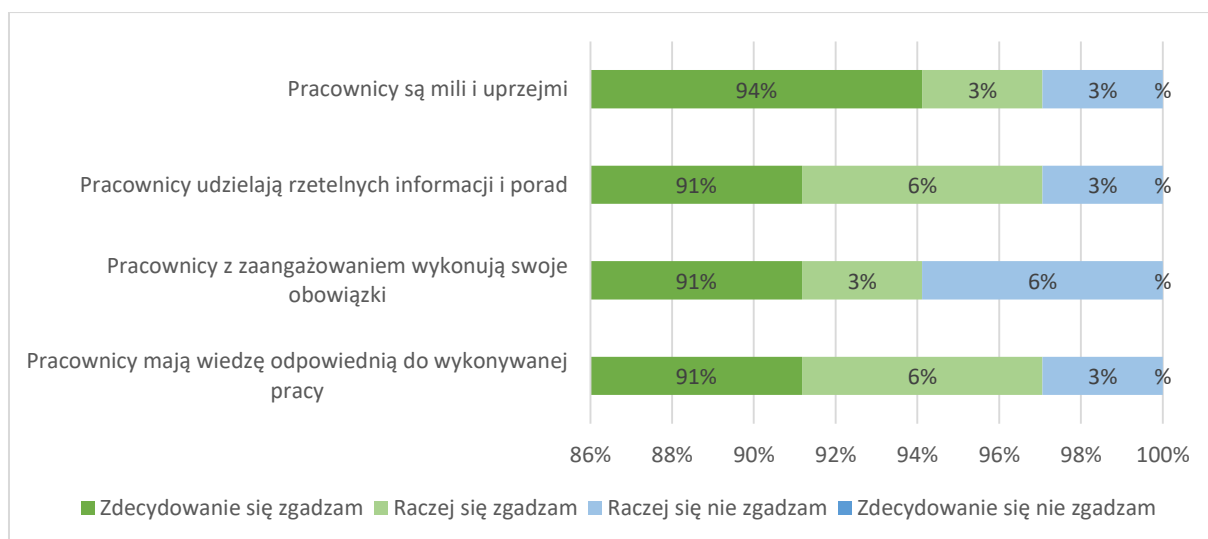
Wykres 15. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD

Źródło: badania własne

Według interesantów Lokalnej Grupy Działania pracownicy Biura są osobami uprzejmymi, kompetentnymi i zaangażowanymi. W ocenie ich pracy pojawiły się jedynie pojedyncze nieprzychylnie odpowiedzi, stosunkowo najwięcej w obszarze zaangażowania w wykonywane obowiązki.

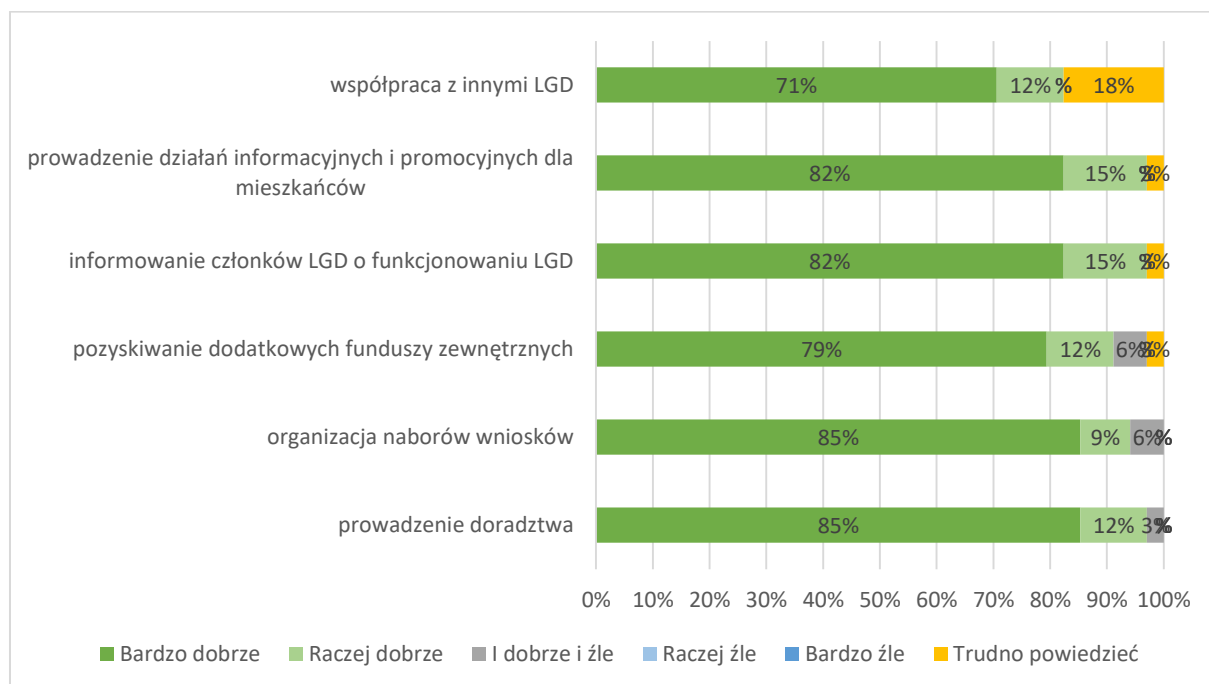
Wykres 16. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD

Źródło: badania własne

Również przy ocenie funkcjonowania biura głosy krytykujące były rzadkością, stosunkowo częściej padały odpowiedzi „trudno powiedzieć”, w kwestii współpracy z innymi LGD, ta odpowiedź stanowiła 18% wszystkich głosów. Najlepiej oceniona została organizacja naborów wniosków, oraz prowadzenie doradztwa.

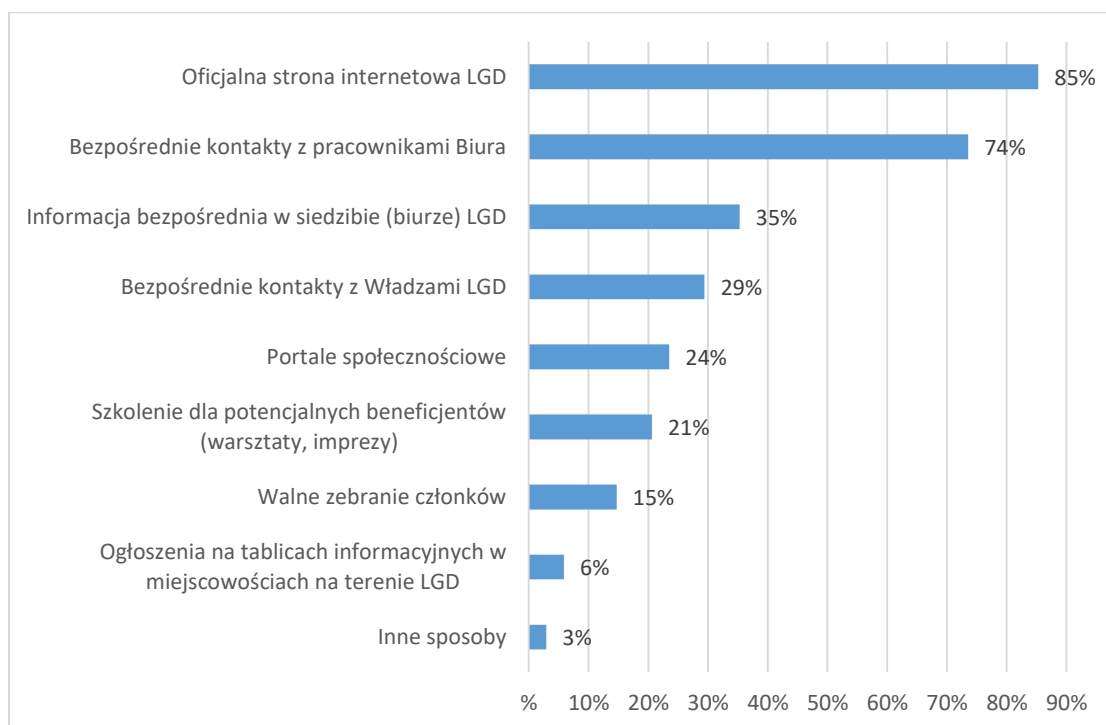
Wykres 17. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach:

Źródło: badania własne

Większość respondentów (85%) pozyskuje informacje dotyczące działalności LGD z oficjalnej strony internetowej placówki. Ankietowani uzyskują informacje także przez bezpośrednie kontakty z pracownikami biura (74%) i Władzami LGD (29%) oraz w siedzibie Biura (35%). Mniej osób korzysta z pobierania informacji z tablic informacyjnych (6%) i na walnych zebraniach członków (15%).

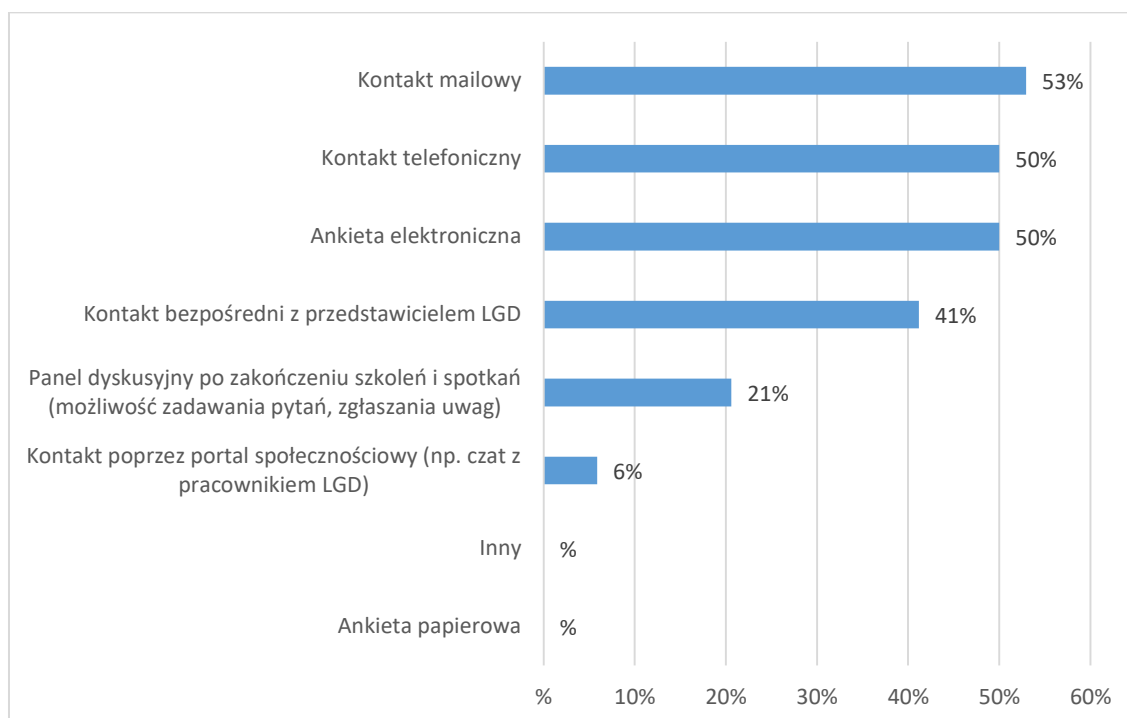
Wykres 18. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania?

Źródło: badania własne

Respondenci zostali także zapytani o preferowany kanał przekazywania informacji od społeczności do LGD. Lekko ponad połowa mieszkańców (53%) opowiedziała się za kontaktem mailowym. 50% głosów padło na kontakt telefoniczny, jak i ankietę elektroniczną. Kontakt bezpośredni z przedstawicielami LGD zdobył 41% głosów. Co czwarty ankietowany (26%) uważa za odpowiedni sposób przekazywania informacji kontakt mailowy. Mniej głosów uzyskały portale społecznościowe, jako .

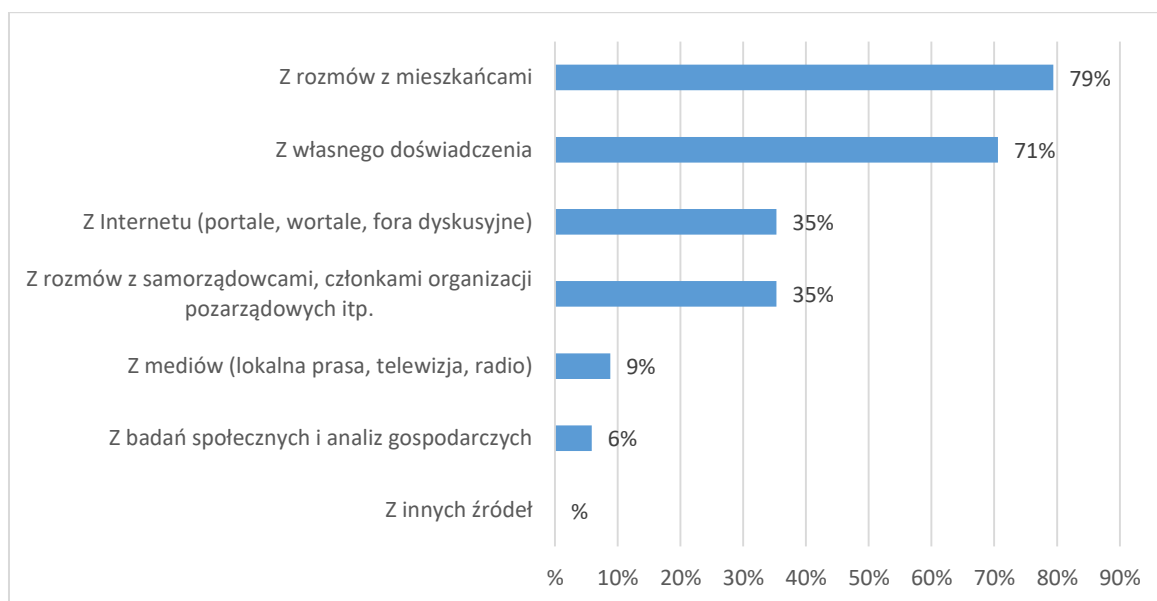
Wykres 19. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni?

Źródło: badania własne

Jeśli chodzi o czerpanie informacji na temat potrzeb mieszkańców, ankietowani wskazywali głównie na bezpośrednie rozmowy (79%) oraz swoje własne doświadczenia (71%). Z rozmów z samorządowcami korzysta 35% ankietowanych. Stosunkowo dużo głosów padło także za pozyskiwaniem wiedzy z internetu (25%). Jedynie 6% pozyskuje wiedzę z badań społecznych i analiz gospodarczych.

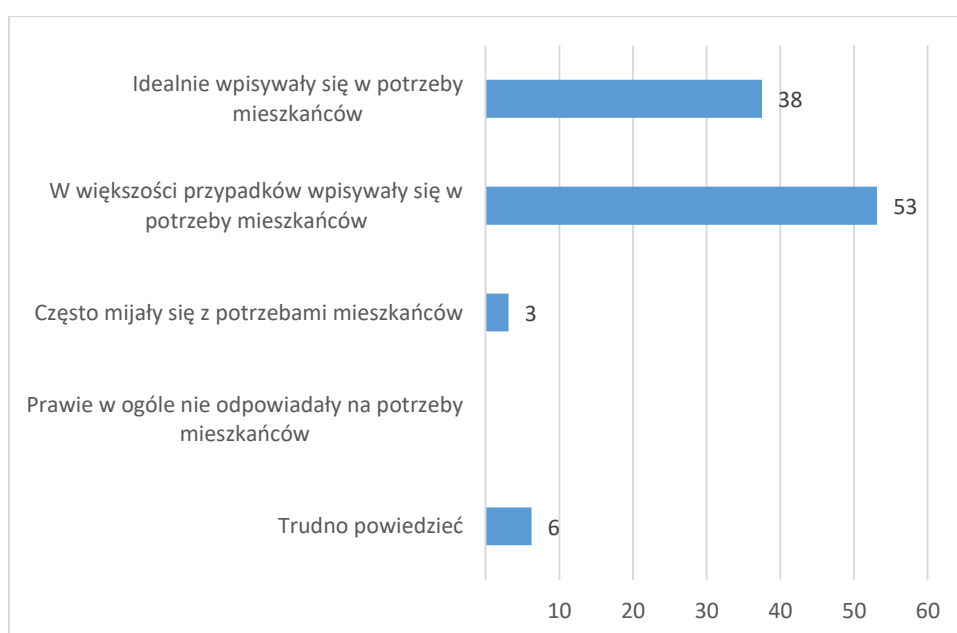
Wykres 20. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców?

Źródło: badania własne

Znaczna większość ankietowanych wypowiedziała się w sposób pozytywny na temat adekwatności naborów wniosków ogłaszanych przez LGD wobec potrzeb mieszkańców. Według 38% badanych nabory te idealnie wpisywały się w potrzeby mieszkańców, 53% uważa, że w większości przypadków na nie odpowiadały. Jedynie 3% badanych twierdzi, że nabory często mijają się z potrzebami mieszkańców, a 6% nie potrafi odpowiedzieć na to pytanie.

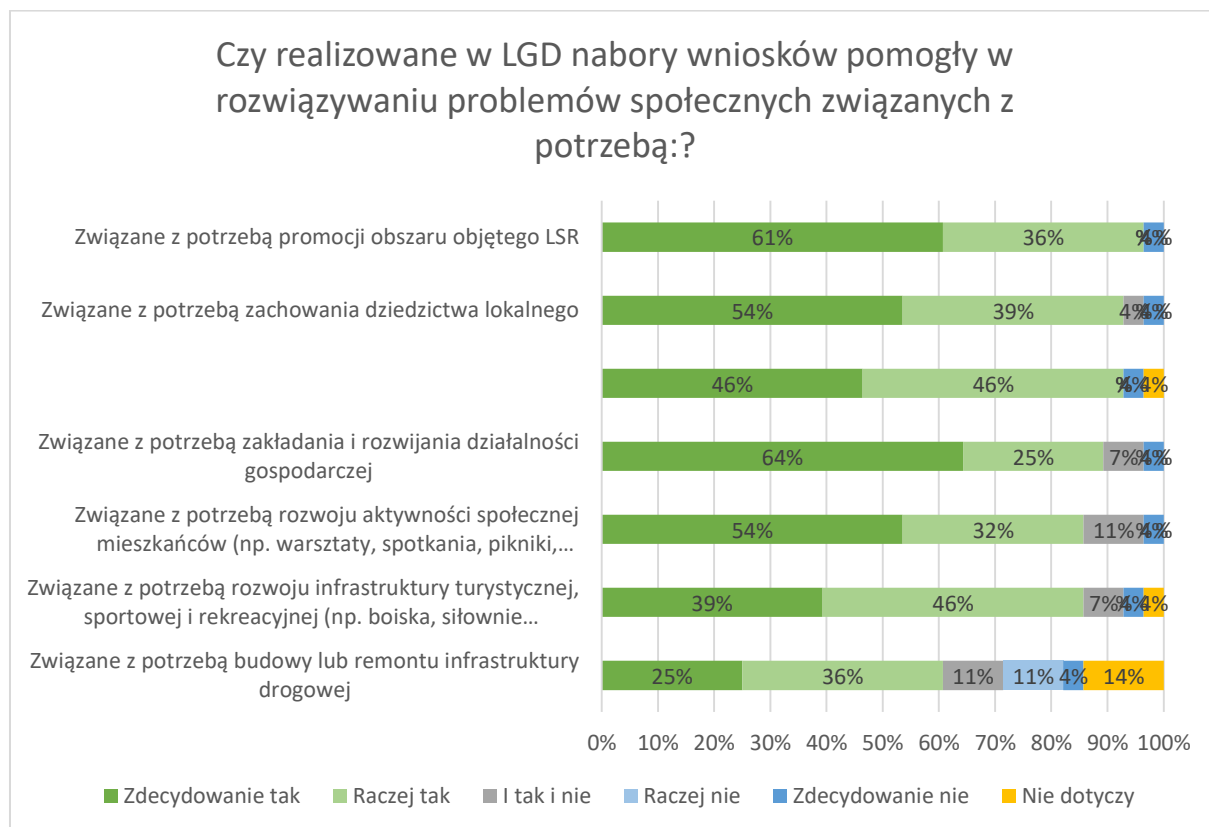
Wykres 21. Czy nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Źródło: badania własne

Jak wynikało z powyższej tabeli, badani zgadzali się co do oceny stopnia, w którym nabory wniosków pomagały w odpowiedzi na społeczne potrzeby. Według poniższej tabeli mieszkańcy w większości zgadzają się, że nabory realizowane przez LGD odpowiadają na potrzeby związane z potrzebą promocji obszaru objętego LSR (97% pozytywnych, 3% negatywnych odpowiedzi) oraz związanej z potrzebą zachowania dziedzictwa lokalnego (93%, pozytywnych, 4% negatywnych odpowiedzi). Pozytywnie oceniane są także nabory wspomagające rozwój infrastruktury społecznej i kulturalnej (92% pozytywnych, 4% negatywnych odpowiedzi). Stosunkowo więcej negatywnych ocen padło w kwestii odpowiedzi na problem związany potrzebą budowy lub remontu infrastruktury drogowej (61%, pozytywnych, 15% negatywnych odpowiedzi).

Wykres 22. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z potrzebą:?

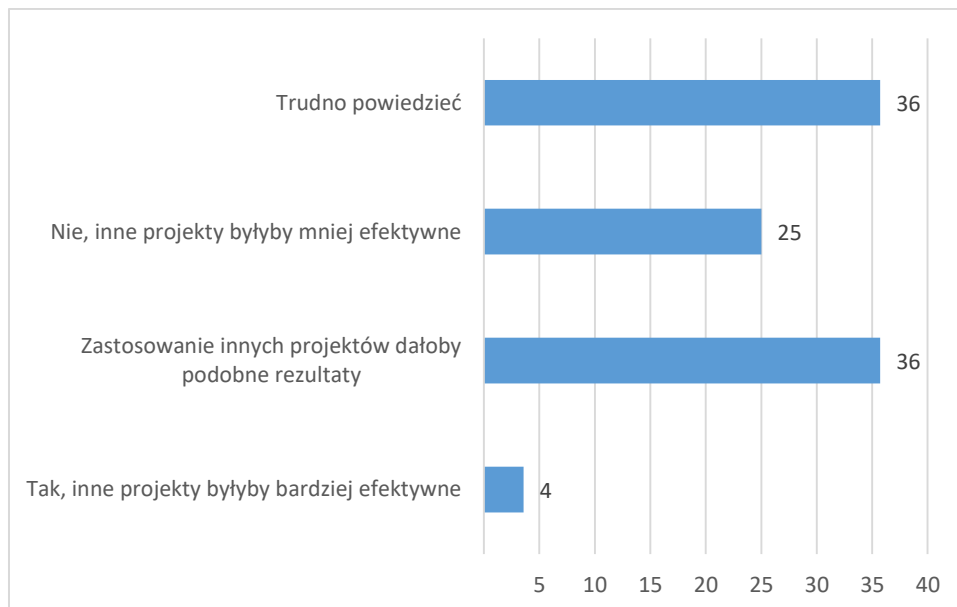

Źródło: badania własne

Na pytanie, czy za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty duża grupa ankietowanych nie potrafiła odpowiedzieć (36%). Kolejne 36% stwierdziła, że zastosowanie innych projektów dałoby podobne rezultaty, 25% uważa, że inne projekty

byłyby mniej efektywne, a tylko 4% twierdzi, że alternatywne projekty byłyby bardziej adekwatne.

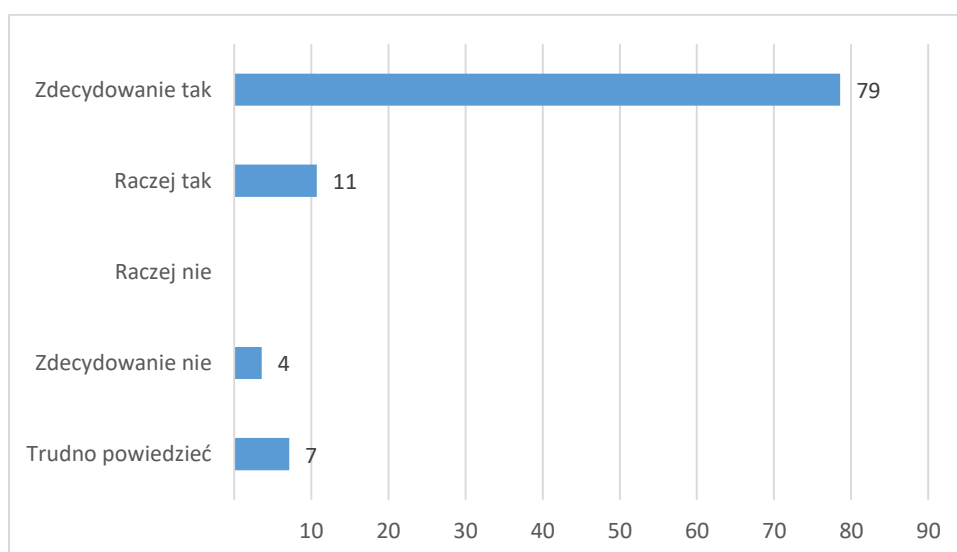
Wykres 23. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?

Źródło: badania własne

Zdecydowana większość mieszkańców (90%) jest zdania, że środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie. Jedynie 4% ankietowanych jest przeciwnego zdania, 7% nie jest w stanie odpowiedzieć jednoznacznie na to pytanie.

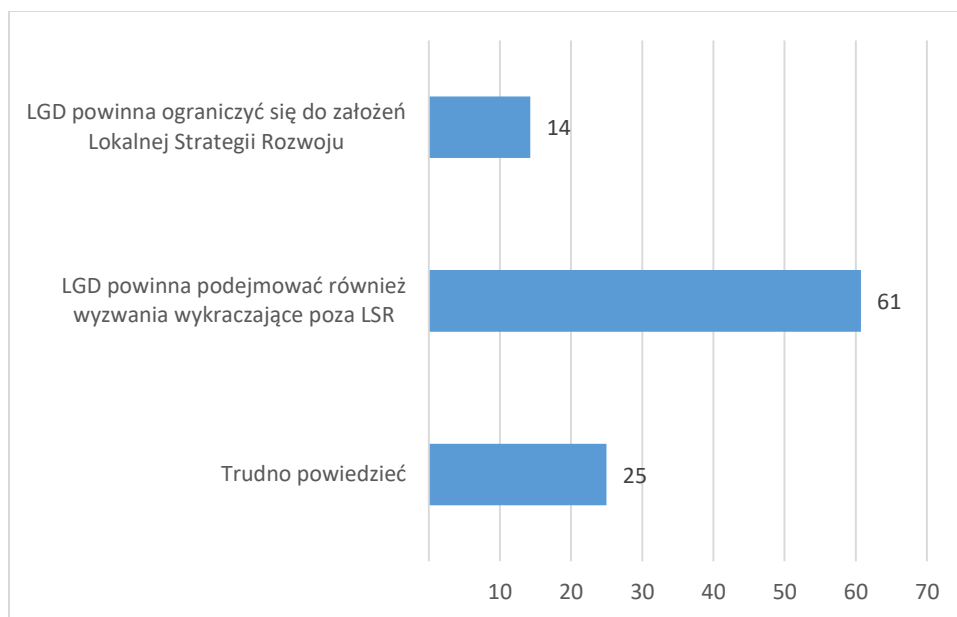
Wykres 24. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Źródło: badania własne

„LGD powinna podejmować dodatkowe wyzwania wykraczające poza LSR” – tak twierdzi 61% badanych. Jedynie 14% mieszkańców uważa, że Lokalna Grupa działania powinna ograniczyć się do założeń zapisanych w LSR. Na to pytanie nie potrafiło odpowiedzieć aż 25% ankietowanych.

Wykres 25. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?

Źródło: badania własne

Doradztwo biura LGD

LGD „Ziemia Chełmska” wspiera potencjalnych beneficjentów organizując spotkania informacyjne, szkolenia, prowadząc indywidualne doradztwo prowadzone w Biurze LGD oraz doradztwo niestacjonarne świadczone w Lokalnych Punktach Informacyjno-Konsultacyjnych oraz w Mobilnym Punkcie Informacyjno-Doradczym. W latach 2016 – 2021 usługi doradcze uzyskało 910 podmiotów.

Tabela 12. Doradztwo indywidualne podczas naborów grantowych

	Indywidualne doradztwo (liczba podmiotów, którym udzielono doradztwa)
2016	104

2017	149
2018	313
2019	308
2020	26
2021	10
suma	910

Źródło: dane LGD

Plan komunikacji i plan szkoleń

Zgodnie z planem szkoleń w latach 2016 – 2021 przeprowadzono 11 szkoleń dla Członków Rady Programowej oraz pracowników Biura LGD. Szkolenia dotyczyły zasad wdrożenia LSR, zasad wypełnienia dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej, oceny i wyboru projektów do dofinansowania, monitoringu i oceny LSR.

Celem ogólnym działań komunikacyjnych jest promowanie LSR wśród ogółu mieszkańców obszaru LGD „Ziemi Chełmskiej” oraz rozpowszechnianie informacji o możliwościach wsparcia dla potencjalnych beneficjentów. Do celów szczegółowych Planu Komunikacji należy poinformowanie mieszkańców obszaru LGD o planowanych konkursach i innych działaniach podejmowanych przez LGD, zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działalność Stowarzyszenia oraz promocja dobrych praktyk, poznanie opinii o jakości działań podejmowanych przez LGD i usług doradczych świadczonych przez Stowarzyszenie, uzyskanie informacji zwrotnych od lokalnych społeczności na temat Stowarzyszenia i wpływu realizacji LSR na poprawę jakości życia mieszkańców. Katalog działań komunikacyjnych planowanych do zastosowania w komunikacji obejmuje kampanie informacyjne i informacyjno-promocyjne, spotkania informacyjne/szkolenia/doradztwo, badania satysfakcji i jakości. LGD zamierza zastosować specjalne działania komunikacyjne adresowane do grup wykluczonych, defaworyzowanych ze względu na dostęp do rynku pracy. W stosunku do grup defaworyzowanych, zaplanowano zastosować innowacyjną formę komunikacji tzw. Streetworking, mającą na celu aktywizowanie ww. grup przez specjalistów w swoich dziedzinach (m.in. pracownicy pomocy społecznej), którzy mając bezpośredni kontakt z odbiorcami są w stanie do nich dotrzeć, przekazać informacje oraz pozyskać informację zwrotną. Działania komunikacyjne zaplanowane w Planie Komunikacji adresowane są do grup docelowych: mieszkańców, przedsiębiorców, JST, członków LGD, mediów.

Realizacja Planu Komunikacji przebiegała zgodnie z założeniami. Wartość mierników została osiągnięta, w wielu przypadkach przekraczając zakładane liczby. Do najbardziej intensywnych

środków komunikacji należały: 35 wysyłek newslettera, który dotarł do 2906 odbiorców; rozdano 566 ulotek; w spotkaniach organizowanych na terenie LGD uczestniczyło 454 osoby; wysyłka e-maili przed każdym ogłoszonym konkursem dotarła do 852 adresatów; wypełniono 414 ankiet ewaluacyjnych przez wnioskodawców, beneficjentów, uczestników spotkań, szkoleń i doradztwa.

Funkcjonowanie organów – Zarząd, Rada, Walne Zebranie Członków

Lokalna Grupa Działania „Ziemia Chełmska” liczy 106 członków (indywidualnych i instytucjonalnych), w tym 16 to sektor publiczny, sektor społeczny 15 członków, gospodarczy 26 członków i mieszkańcy 48 członków.

W latach 2016 – 2021 pięcioosobowy Zarząd spotkał się 38 razy. Odkonano 8 spotkań Walnego Zgromadzenia Członków, w tym oprócz Zwyczajnych Walnych Sprawozdawczo – Wyborczych, Nadzwyczajne Walne w sprawie zatwierdzenia zmian w Statucie Stowarzyszenia, w Regulaminie Zarządu, w Lokalnej Strategii Rozwoju, w sprawie zatwierdzenia zmian kryteriów wyboru operacji. Piętnastoosobowa rada spotkała się 15 razy. Funkcjonuje trzyosobowa Komisja Rewizyjna.

Tabela 13. Funkcjonowanie organów

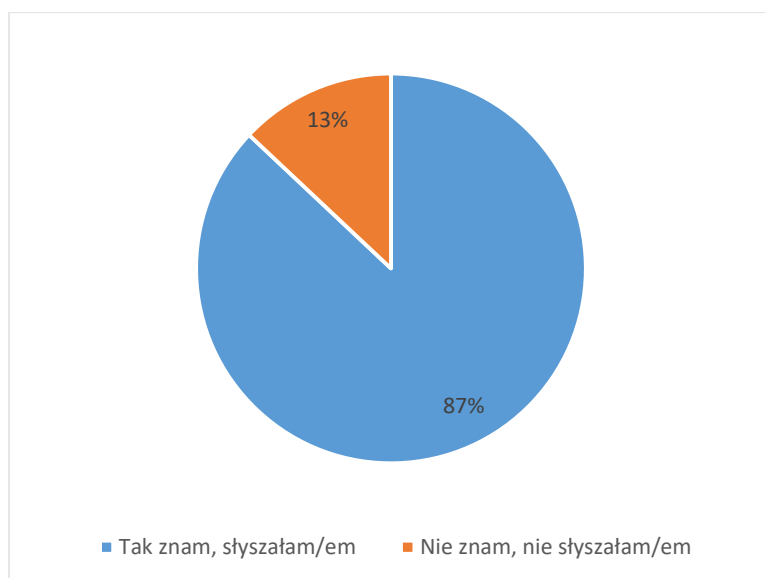
	Posiedzenia Zarządu LGD	Posiedzenia Rady LGD	WZC
2016	6	1	2
2017	10	6	2
2018	6	2	1
2019	6	2	1
2020	5	3	1
2021	5	1	1
suma	38	15	8

Źródło: dane LGD

Rozpoznawalność LGD

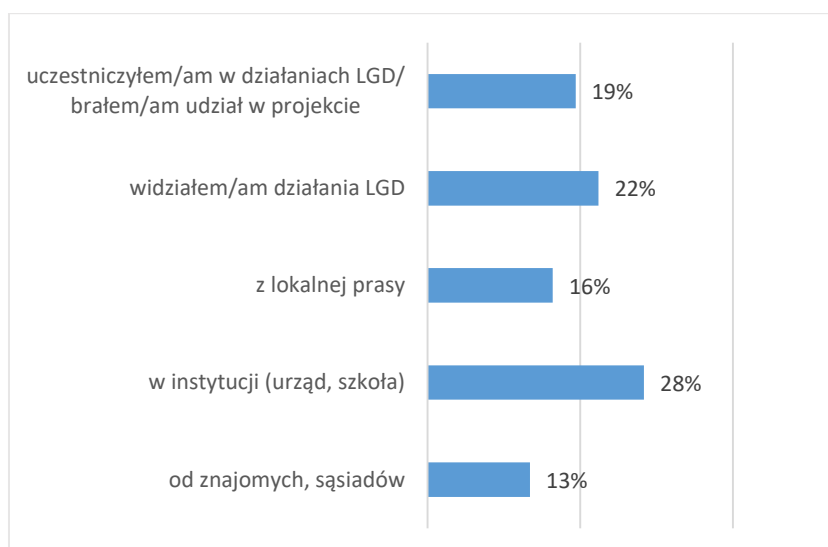
Zdecydowana większość respondentów wskazała, że zna Lokalną Grupę Działania „Ziemia Chełmskiej”. Jedynie 13% ankietowanych mieszkańców deklaruje, że nie słyszało o tej instytucji. Najczęściej źródłem wiedzy o LGD są instytucje takie jak urząd i szkoła. Cieszy natomiast, że na drugiej i trzeciej pozycji wskazano bezpośrednie uczestnictwo w działaniach i projektach prowadzonych przez LGD lub znajomość efektów tych prac. Część respondentów wskazała jako przyczynę znajomości Stowarzyszenia na rozmowy z sąsiadami lub czytanie lokalnej prasy.

Wykres 26. Czy zna Pan/i Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemi Chełmskiej”?

Źródło: badania własne

Wykres 27. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?

Źródło: badania własne

Stowarzyszenie prowadziło szerokie działania aktywizujące mieszkańców. LGD była współorganizatorem Rowerowego Rajdu Gwiazdowego „Malowniczy Wschód” (w latach 2016 - 2019), w którym każdorazowo brało udział ponad 100 rowerzystów, w tym mieszkańcy 8 gmin partnerskich LGD. Stowarzyszenie organizowało Forum Kobiet Ziemi Chełmskiej (edycja 2016, 2017 i 2018), w którym uczestniczyły mieszkanki obszaru LGD. Forum poświęcone było zwiększeniu zaangażowania kobiet w budowanie rodzimej przedsiębiorczości. „Ziemia Chełmska” zorganizowała kilkakrotnie „Konkurs na najlepszy produkt turystyczny powiatu chełmskiego”. Celem konkursu było wyłonienie najbardziej atrakcyjnych, innowacyjnych i przyjaznych dla turystów produktów turystycznych oraz ich promocja. Stowarzyszenie jest współorganizatorem Chełmskiego Jarmarku Wielkanocnego oraz Chełmskiego Jarmarku Bożonarodzeniowego. LGD zorganizowała Konkurs na "Najsmaczniejszą potrawę z kaszy". Stowarzyszenie zorganizowało wyjazd dla lokalnych liderów. Celem wizyty było wsparcie inicjatyw kulturalno-społecznych integrujących środowisko lokalne, pobudzenie aktywności i zaangażowanie społeczności lokalnej w rozwój obszaru objętego LSR. LGD było organizatorem wizyty studyjnej pt.: „Przyroda jako rdzeń wiejskiego produktu turystycznego” do Ośrodka Edukacji Przyrodniczej "Ziołowy Zakątek". Stowarzyszenie zorganizowało wizytę studyjną - szkoleniową „Produkt turystyczny jako narzędzie rozwoju oraz promocji obszarów wiejskich” dla lokalnych liderów.

LGD dbała o promocję obszaru. Ukazały się publikacje, w tym: Mapa turystyczna „Kilometry wrażeń”; MALOWNICZY WSCHÓD Przewodnik po obszarze działania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemi Chełmskiej; „O przeszłości dla przyszłości. Rzec o dziedzictwie polsko-ukraińskiego pogranicza pod marką lokalną „Malowniczy Wschód”. W roku 2022 wydano publikację „Zioło ma Moc”.

Stowarzyszenie brało udział w spotkaniach informacyjnych organizowanych przez Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Chełmie, dedykowanych dla osób zainteresowanych pozyskaniem środków finansowych na założenie bądź rozwój działalności gospodarczej.

LGD prowadziło również projekty inne niż zakładane w LSR. Przeprowadzono projekt „Na szlaku kultur i tradycji Ziemi Wojsławickiej – ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego gminy Wojsławice”. W ramach projektu zaplanowano remont oraz zagospodarowanie na potrzeby kulturalne trzech zabytkowych obiektów usytuowanych na terenie gminy Wojsławice: Synagogi w Wojsławicach, budynku dawnego Wiejskiego Domu Kultury w Rożęcinie oraz budynku dawnej szkoły w Majdanie Ostrowskim. Przeprowadzono projekt "Biłgorajska projekt aktywizacji zawodowej". W ramach projektu zaplanowano realizację doradztwa zawodowego, szkoleń zawodowych oraz staży dla 60 osób bezrobotnych w wieku 30+ z terenu powiatu biłgorajskiego. Przeprowadzono zadanie publiczne w ramach projektu „CHCESZ- MOŻESZ-POTRAFISZ”. W ramach projektu

realizowano doradztwo z doradcą zawodowym, warsztaty umiejętności społecznych, warsztaty aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczości społecznej, edukacji zdrowotnej i terapii uzależnień, doradztwo zawodowe, szkolenie „Kucharz”, pośrednictwo pracy, 5-miesięczne staże dla 10 uczestników projektu. „Dotacja na firmę” to projekt dla 80 osób fizycznych w wieku 30 lat i więcej z terenu woj. lubelskiego. W projekcie zaplanowano udzielenie 64 dotacji na podjęcie i prowadzenie działalności gospodarczej. Przeprowadzono projekt „Współpraca polsko-ukraińska na rzecz rozwoju turystyki oraz zachowania dziedzictwa kulturowego na obszarze objętym marką Malowniczy Wschód”. W ramach przedsięwzięcia zaplanowano działania promujące lokalne dziedzictwo kulturowe na rzecz rozwoju turystyki. Przeprowadzono 7 szkoleń z zakresu „ABC Przedsiębiorczości” dla Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmie dla 115 osób bezrobotnych. „Udany START”, to operacja, której celem jest zwiększenie liczby nowych i trwałych miejsc pracy poprzez udzielenie 66 mieszkańcom powiatu chełmskiego i miasta Chełma, w wieku 30 lat i więcej (w tym 36 kobietom), zamierzającym rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, wsparcia szkoleniowego umożliwiającego uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej. Przyznano dla 80% uczestników projektu bezzwrotne jednorazowych dotacji na rozpoczęcie działalności oraz wsparcia pomostowego finansowego przez pierwszych 12 m-cy po rozpoczęciu działalności. Projekt zakłada utworzenie co najmniej 20% dodatkowych miejsc pracy.

Stowarzyszenie pomaga podmiotom ekonomii społecznej. Przy wsparciu LGD, na terenie objętym działaniami LGD powstało kilka spółdzielni socjalnych. LGD „Ziemi Chełmskiej” jest też członkiem założycielem Spółdzielni Socjalnej „Wojśławianka” w Wojśławicach.

5.4. Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju

Realizacja rzeczowa

W ramach 3 celów ogólnych wyznaczonych w LSR zaplanowano 12 przedsięwzięć z precyzyjnie wyznaczonymi 25 wskaźnikami produktu. Zdecydowana większość wskaźników 20 z 25 ma realizację umowy na poziomie minimum 100%. W przypadku realizacji płatności co najmniej 100% realizacji ma 10 wskaźników produktu. Według stanu na koniec 2021 roku trzy wskaźniki przedsięwzięcia *Wykorzystanie i promocja walorów turystycznych* oraz dwa wskaźniki przedsięwzięcia *Wspieranie twórczości ludowej, promocja twórców i artystów ludowych* mają 0% realizacji płatności.

Tabela 14. Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.

Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja (%)	
				Umowa	Płatności

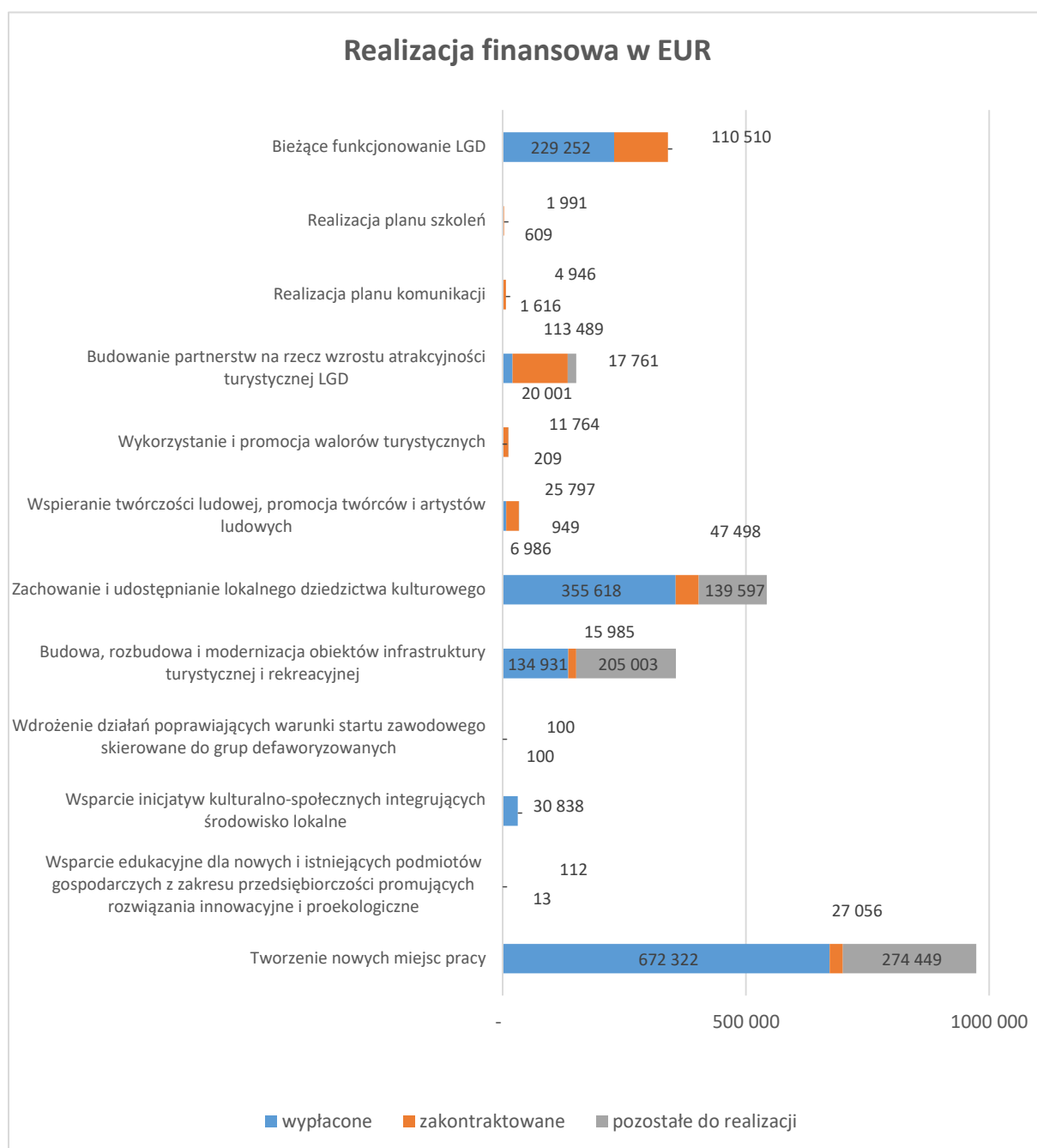
Tworzenie nowych miejsc pracy	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	38	79	71
	Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	3	67	67
Wsparcie edukacyjne dla nowych i istniejących podmiotów gospodarczych z zakresu przedsiębiorczości promujących rozwiązania innowacyjne i proekologiczne	Liczba zorganizowanych szkoleń	sztuka	5	100	100
Wsparcie inicjatyw kulturalno-społecznych integrujących środowisko lokalne	Liczba wydarzeń/imprez (o charakterze integracyjnym)	sztuka	11	100	100
	Liczba zorganizowanych spotkań, warsztatów oraz innych inicjatyw aktywizujących lokalną społeczność	sztuka	8	113	113
	Liczba zorganizowanych spotkań, warsztatów oraz innych inicjatyw aktywizujących lokalną społeczność		3	100	100
Wdrożenie działań poprawiających warunki startu zawodowego skierowane do grup defaworyzowanych	Liczba zorganizowanych warsztatów z poradnictwa zawodowego	sztuka	16	100	100
Budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	sztuka	15	80	33
	Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	sztuka	6	50	33
Zachowanie i udostępnianie lokalnego dziedzictwa kulturowego	Liczba wydanych publikacji oraz wyprodukowanych filmów z zakresu dziedzictwa lokalnego	sztuka	1	100	0
	Liczba wydanych publikacji oraz wyprodukowanych filmów z zakresu dziedzictwa lokalnego		1	100	100
	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	sztuka	3	100	100
	Liczba nowych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów / podmiotów działających w sferze kultury	sztuka	23	83	65
Wspieranie twórczości ludowej, promocja twórców i artystów ludowych	Liczba wydarzeń/imprez (kulturalnych promujących lokalne dziedzictwo kulturowe)	sztuka	2	100	0
	Liczba zespołów artystycznych z terenu LGD, które wyposażone zostały w stroje i instrumenty	sztuka	8	100	25
	Liczba zorganizowanych warsztatów z zakresu twórczości ludowej	sztuka	1	100	0
Wykorzystanie i promocja walorów turystycznych	Liczba wydanych publikacji, przewodników, map turystycznych	sztuka	2	100	0
	Liczba wydanych publikacji, przewodników, map turystycznych		1	100	0
	Liczba wydarzeń/imprez (promujących walory turystyczne obszaru)	sztuka	1	100	0
Budowanie partnerstw na rzecz wzrostu atrakcyjności turystycznej LGD	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	sztuka	3	100	67
Realizacja planu komunikacji	Liczba spotkań / wydarzeń adresowanych do mieszkańców	sztuka	45	100	100
	Liczba publikacji artykułów w lokalnej prasie	sztuka	10	100	100
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa w ramach funkcjonowania Mobilnego Punktu Informacyjno-Doradczego LSR	osoba	60	100	308
Realizacja planu szkoleń	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD	osobodzień	194	100	91
Bieżące funkcjonowanie LGD	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	osoba	415	100	94

Źródło: dane LGD

Postęp finansowy

Najwięcej środków wypłacono w ramach przedsięwzięcia *Tworzenie nowych miejsc pracy* (672 tys. EUR) i *Zachowanie i udostępnianie lokalnego dziedzictwa kulturowego* (356 tys. EUR). Najwięcej środków zakontraktowano na *Budowanie partnerstw na rzecz wzrostu atrakcyjności turystycznej LGD* (113 tys. EUR) i *Bieżące funkcjonowanie LGD* (229 tys. EUR).

Tabela 15. Realizacja finansowa – stan na 31.12.2021 r.

Źródło: dane LGD

Opis projektów współpracy

Stowarzyszenie LGD „Ziemia Chełmska” zrealizowało trzy projekty współpracy, w tym jeden międzynarodowy. Ostatni z omawianych projektów zakończył się w 2022 roku. Międzynarodowy projekt współpracy pn. „*Promocja i Turystyka*” realizowany w partnerstwie z Lokalną Grupą Działania „Roztocze Tomaszowskie”, Lokalną Grupą Działania „RAZEM KU LEPSZEJ PRZYSZŁOŚCI”, Stowarzyszeniem Lokalna Grupa Działania "Ziemia Biłgorajska", Stowarzyszeniem Hrubieszowskie "Lepsze Jutro" Lokalna Grupa Działania, Stowarzyszeniem Lokalna Grupa Działania NASZE ROZTOCZE oraz Lokalną Grupą Działania „Ziemia Zamojska”. Celem projektu było podniesienie świadomości przyrodniczo-historyczno-kulturowej mieszkańców obszarów partnerskich LGD poprzez komplementarne działania upowszechniające i promujące dziedzictwo kulturowe, przyrodnicze i historyczne obszarów. W ramach projektu zorganizowano warsztaty kulinarne oraz wyjazd studyjny do Niemiec. Opracowano publikację promującą walory kulturowe, historyczne, przyrodnicze i kulinarne LGD biorących udział w projekcie. Stworzono narzędzia mobilne promujące obszar LGD. Krajowy projekt współpracy pn. „*Szlak kresowych smaków*” realizowany był w partnerstwie z Lokalną Grupą Działania „Roztocze Tomaszowskie” oraz Stowarzyszeniem Hrubieszowskie "Lepsze Jutro" Lokalna Grupa Działania. Celem projektu był rozwój społeczności lokalnej oraz wzmocnienie potencjału turystycznego obszaru. W ramach projektu zorganizowano warsztaty kulinarne, opracowano publikację promującą produkty lokalne Stowarzyszeń biorących udział w projekcie, opracowano mapę Szlaku kulinarnego Malowniczego Wschodu. Trzeci projekt współpracy (realizacja projektu do 30.11.2022) „*Zioło ma Moc*” prowadzony był w partnerstwie z Lokalną Grupą Działania „Roztocze Tomaszowskie” oraz Stowarzyszeniem Hrubieszowskie "Lepsze Jutro" Lokalna Grupa Działania. Celem projektu było podniesienie świadomości kulturowo-przyrodniczo-historycznej mieszkańców obszaru partnerskich LGD poprzez komplementarne działania upowszechniające i promujące dziedzictwo kulturowe, przyrodnicze i historyczne, w tym tradycje zielarskie obszarów. W ramach projektu stworzono sieć wyposażonych pracowni zielarskich (tylko na terenie LGD „Ziemi Chełmskiej”), zorganizowano warsztaty zielarskie, wyjazdy studyjne. Opracowano publikację promującą i upowszechniającą tradycje zielarskie obszaru objętego projektem.

6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

Zakończenie wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju przypadnie na 2023 rok. W raporcie ewaluacyjnym wykorzystano dane za 2021 roku. Trudno odpowiedzialnie odpowiedzieć, czy wszystkie wskaźniki oddziaływania zostaną uzyskane. Szczególnie w kontekście zawirowań gospodarczych i wydłużonych w czasie efektów pandemii.

Z dostępnych danych GUS wynika, że liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła o 35% między 2021 a 2015 rokiem, a udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym spadł w tym okresie o 28%.

Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych na 10 tysięcy ludności w wieku produkcyjnym wzrosła o 37% w latach 2015-2021.

Liczba fundacji, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń na 10 tysięcy mieszkańców wzrosła w 2021 roku w porównaniu do 2015 o 24%.

Liczba miejsc noclegowych uległa bardzo dużemu ograniczeniu. W 2021 roku było ich o 60% mniej niż w 2015 roku.

CEL OGÓLNY 1	Wzmocnienie potencjału lokalnej gospodarki przyjaznej środowisku i tworzenie miejsc pracy			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego I	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Podmioty gospodarcze nowo zarejestrowane wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	sztuka	436	440	Dane statystyczne GUS
Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym	%	11,8	11,00	Dane statystyczne GUS

CEL OGÓLNY 2	Wsparcie włączenia społecznego mieszkańców LGD „Ziemi Chełmskiej”			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego II	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	sztuka	229	235	Dane statystyczne GUS
Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym	%	11,8	10,00	Dane statystyczne GUS
Liczba oddolnych inicjatyw na terenie LGD	sztuka	0	10	Ankiety, dane LGD

CEL OGÓLNY 3	Wzmocnienie potencjału turystycznego obszaru LGD przy wykorzystaniu zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych i społecznych			
--------------	--	--	--	--

Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego III	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Odszetek liczby turystów polskich i zagranicznych korzystających z obiektów hotelowych i pozostałych obiektów do liczby mieszkańców obszaru LGD	%	37	45	Dane statystyczne GUS

Ocena wpływu na kapitał społeczny

Wsparcie włączenia społecznego mieszkańców LGD „Ziemi Chełmskiej” było jednym z głównych celów Lokalnej Strategii Rozwoju. Realizacji tego celu służyły przede wszystkim działania szkoleniowe i doradcze, ale w jakimś sensie do budowy kapitału społecznego przyczyniły się także środki dedykowane rozwojowi przedsiębiorczości. Projekty aktywizujące prowadzone przez LGD miały dwójaki charakter, lokalny i transgraniczny. Oprócz organizowania i przeprowadzania własnych inicjatyw LGD bierze też udział w licznych projektach i wydarzeniach organizowanych przez swoich partnerów w regionie. Dwa projekty grantowe, organizowane przez Stowarzyszenie, miały oczywiście również efekt aktywizujący i integrujący, gdyż w ich ramach organizowane były warsztaty, spotkania i imprezy kulturalne, a część funduszy w ich ramach została wydatkowana na poprawę infrastruktury społeczno-kulturalnej oraz rewitalizację obiektów dziedzictwa kulturowego.

Realizacje infrastrukturalne spowodowały ożywienie lokalnego życia społecznego, gdyż mieszkańcy zyskali przestrzeń dla spotkań, integracji i wymiany pomysłów. LGD pozostaje stałym partnerem i uczestnikiem wydarzeń lokalnych, do udziału w których jej przedstawiciele są zapraszani przez lokalne społeczności. Jest więc okazja, by naocznie przekonać się, w jaki sposób obiekty te są wykorzystywane i jak z ich pomocą lokalni liderzy organizują życie społeczne, a przede wszystkim jak bardzo te inwestycje były potrzebne.

Przedsiębiorczość

Wzmocnienie potencjału lokalnej gospodarki przyjaznej środowisku i tworzenie miejsc pracy poprzez podnoszenie wiedzy oraz rozwój przedsiębiorczości zostało wpisane w cele Lokalnej Strategii Rozwoju. Działania LGD były bardzo mocno skoncentrowane na wspieraniu przedsiębiorczości, które finansowane było z obu źródeł, PROW i RPO. Łącznie dofinansowanych zostało 114 wniosków na podjęcie działalności gospodarczej. Większy efekt ze względu na wyższą kwotę wsparcia daje przedsiębiorcom udział w naborach z finansowaniem z PROW, jednak i ten drugi rodzaj pomocy jest dla nich cenny ze względu na element wsparcia pomostowego, jaki jest wpisany w granty RPO. Po dotacje większe beneficjenci sięgają z większym namysłem, nie tylko ze względu na ich wysokość, ale też ze świadomością, że z ich pomocą mogą zbudować coś trwałego, co nie tylko pozwoli na szybkie skonsumowanie pieniędzy i zaistnienie na lokalnym rynku, ale też jest w stanie zapewnić im

przyszłość. Wsparcie płynące z RPO jest niższe, pozwala na dostęp do finansowania i aktywizację szerszej grupy, jednak większość jego beneficjentów ma skłonność do traktowania go bardziej tymczasowo, a mniej perspektywicznie.

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Wzmocnienie potencjału turystycznego obszaru LGD przy wykorzystaniu zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych i społecznych było trzecim z głównych celów Lokalnej Strategii Rozwoju. W kryteriach oceny wniosków w naborach organizowanych przez LGD, zarówno tych skierowanych do samorządów, jak i wnioskodawców indywidualnych znalazły się punkty za działania związane z rozwojem turystyki i gałęzi pokrewnych, jak rekreacja czy gastronomia. Należy przyznać, że jeszcze nie tak dawno obszar LGD był regionem turystycznie bardzo ubogim, ale w ostatnich latach, właśnie dzięki programom RPO oraz współpracy transgranicznej powstało wiele obiektów infrastruktury, które pobudziły napływ turystów. To z kolei inspiruje mieszkańców regionu do podejmowania działalności związanej z obsługą rosnącego ruchu turystycznego.

Z funduszy rozdysponowanych przez LGD w naborach wniosków w ramach realizacji tego celu strategii szeroko i efektywnie korzystały przede wszystkim samorządy. Zrealizowanych zostało jednak również kilka projektów indywidualnych. Zainteresowanie pozyskaniem środków na rozwój działalności w dziedzinie turystyki jest duże, jednak wnioskodawców często zniechęca ogrom formalności, wiążących się z realizacją tego typu projektów. Bardzo wymagające są również procedury związane z rozliczeniem dużych inwestycji w tym zakresie, dlatego dużo chętniej wnioskodawcy sięgają po mniejsze wsparcie na realizację skromniejszych przedsięwzięć.

Grupy defaworyzowane

Kryteria oceny wniosków w naborach są tak skonstruowane, że dużo punktów było przyznawanych osobom należącym do grup defaworyzowanych. Korzystały z tego przede wszystkim kobiety, i z tego punktu widzenia kryteria te pomogły im odnaleźć się na rynku pracy na ich własnych warunkach. Najmniej z kryteriów dotyczących grup defaworyzowanych skorzystały osoby trwale bezrobotne ze względu na brak środków własnych czy choćby zdolności kredytowej na uzupełnienie budżetu lub kontynuację projektu.

Innowacyjność

Kryterium innowacyjności było stosowane do oceny wniosków w naborach w podziale na kilka obszarów – innowacyjność była rozumiana jako wykorzystanie innowacyjnych narzędzi i

technologii lub wprowadzenie nowych usług, nie świadczonych dotychczas na obszarze LGD. Punktowne więc były wnioski, w których wnioskodawcy potrafili umotywić ich innowacyjność lub nowość na poziomie lokalnym.

Projekty współpracy

LGD „Ziemi Chełmskiej” prowadziło trzy projekty współpracy. Jest to bardzo cenna i naturalna forma realizacji strategii, gdyż Stowarzyszenie wysoko ceni sobie partnerską współpracę, i partnerstwo wpisane jest we wszystkie jego działania. Współpraca z innymi Lokalnymi Grupami Działania jest bardzo owocna nie tylko ze względu na efekty tych przedsięwzięć, lecz także na możliwość wymiany doświadczeń i pomysłów, możliwość wzajemnego inspirowania się. Jest to też forma rozwoju, poszerzenia pola działalności.

Ocena funkcjonowania LGD

Współpraca z samorządami gmin wchodzących w skład obszaru LGD układała się bardzo dobrze zarówno na poziomie pracowników Biura Stowarzyszenia, jak i na poziomie beneficjentów. Wszelkie działania są konsultowane z samorządami, a wypracowane zasady partnerstwa powodują, że podejmowane są ciągle nowe wspólne inicjatywy, w których uczestniczą wszyscy partnerzy LGD. Taka współpraca przekłada się na lepsze efekty funkcjonowania.

Działania animacyjne podejmowane przez LGD są źródłem satysfakcji dla angażujących się w nie pracowników Biura, jednak ich ilość, w porównaniu z poprzednim okresem programowania, zmalała ze względu na rosnącą potrzebę dokumentacji i raportowania dotyczącą tych aktywności. LGD nie jest w stanie realizować tylu projektów aktywizacyjnych, ile mogłoby, gdyby nie sprawozdawczość, która konsumuje coraz więcej czasu i energii. Pewną barierę stanowi też ograniczony budżet, którym Biuro na te cele dysponuje, oraz ograniczona liczba pracowników i ich czasu, który muszą dzielić między te aktywności oraz inne działania. Ambicją LGD jest zwiększenie liczby działań animacyjnych w przyszłości i takie są również oczekiwania społeczne.

Ocena procesu wdrażania

Proces wdrażania LSR przebiegał bez problemów w realizacji finansowej lub rzeczowej.

Procedury związane ze składaniem wniosków w naborach są bardzo skomplikowane dla wnioskodawców, którzy w większości sobie z nimi nie radzą. Zwłaszcza na początku okresu wdrażania było mnóstwo problemów z tym związanych. Z biegiem czasu sytuacja nieco się poprawiła, gdyż wnioskodawcy zaczęli się z procedurami oswajać, jednak wciąż nie jest im łatwo. LGD pomaga i konsultuje proces wypełniania wniosków, i z tej pomocy korzysta

znakomita większość beneficjentów. Wciąż jednak osoba prywatna, chcąc wziąć udział w naborze, nie jest w stanie samodzielnie takiego wniosku złożyć. Największy problem sprawia im część dotycząca biznesplanu, która jest bardzo rozbudowana, a w trakcie realizacji projektu i tak musi dochodzić do korygowania niektórych założeń, pozostaje więc pytanie, czy na etapie składania wniosku potrzebny jest aż taki poziom szczegółowości w tym zakresie. Wnioski samorządów są prostsze, a dodatkowo gminy zatrudniają pracowników, którzy są z takimi procedurami dobrze zaznajomieni.

Kryteria stosowane do oceny wniosków w naborach nie są najlepszym narzędziem dla Rady Programowej w wyłanianiu najlepszych projektów, zwłaszcza, że wnioskodawcy, świadomi zestawu kryteriów, piszą wnioski pod kryteria. W ten sposób trudno ocenić rzeczywistą wartość merytoryczną przedstawianych w nich projektów. Karta oceny formalnej została zlikwidowana przez Urząd Marszałkowski. Rada Programowa podczas warsztatów refleksyjnych dyskutuje o projektach, które oceniała na podstawie kryteriów, pod kątem ich rzeczywistej wartości dla lokalnej społeczności, i często te dyskusje są doskonałym odzwierciedleniem rozbieżności oceny na podstawie kryteriów z oceną opartą na intuicji i rozsądku.

Wartość dodana podejścia LEADER

W wyniku działań aktywizacyjnych w obecnej i poprzedniej perspektywie programowania LGD jest szeroko znana w środowisku przedsiębiorców oraz organizacji samorządowych, a cele i sposoby jej działania dobrze rozumiane. W związku z tym zawsze może liczyć na zaangażowanie partnerów z obu tych sektorów, podobnie jak z sektora publicznego, w swoje projekty. LGD organizowała fora i spotkania, do udziału w których zapraszała przedstawicieli organizacji pozarządowych, angażowała się w tworzenie spółdzielni socjalnych, nawiązując w ten sposób kontakt i inicjując partnerstwo z lokalnymi liderami i działaczami społecznymi.

Działania LGD i projekty zrealizowane w ramach jej działalności są z pewnością dobrze znane w środowiskach aktywnych społecznie i angażujących się w sprawy i rozwiązywanie problemów lokalnych. Reszta mieszkańców obszaru ma możliwość uzyskania wiedzy o zrealizowanych projektach ze względu na konsekwentną politykę informacyjną Stowarzyszenia, a także widoczność efektów tych realizacji.

Komplementarność realizowanych projektów była zakładana i została wpisana w strategię na etapie konstruowania jej celów i zadań. Dobrym przykładem, jak ona funkcjonuje w praktyce, są realizacje w zakresie turystyki, inspirujące różne podmioty i środowiska do podejmowania konkretnych dalszych działań w celu konsekwentnego rozwoju obszaru w tym kierunku. Efekty tej synergii działań byłyby prawdopodobnie jeszcze większe, gdyby nie obiektywne trudności związane najpierw z pandemią, a następnie z pogarszaniem się klimatu ekonomicznego.

Dodatkowe pytania badawcze

Praca z Urzędem Marszałkowskim układa się pomyślnie, zwłaszcza ze względu na otwartość, komunikatywność i skłonność do okazywania wsparcia przez opiekuna oddelegowanego do współpracy ze Stowarzyszeniem.

7. Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

Realizacja rzeczowa i finansowa przebiegała w prawidłowy sposób. Klarownie zaplanowane cele, przedsięwzięcia i wskaźniki usprawniają realizację strategii. Problemem jest nadmierna biurokracja oraz wydłużony czas rozpatrywania wniosków przez Urząd Marszałkowski. Może to skutkować rezygnacją z podpisania umowy lub rozwiązaniem umowy już podpisanej. Rozciągnięcie czasowe weryfikacji powoduje, szczególnie w czasach niepewności podatkowej oraz inflacji, że plany inwestycyjne oraz kosztorysy dezaktualizują się tek bardzo, że nie sposób zrealizować operacji. Niestety problem ten dotyczy nie tylko przedsiębiorców, ale również samorządów. Wpływ na ten proces ze strony LGD jest niewielki, więc trudno tu o rekomendację inną niż skierowaną do Urzędu Marszałkowskiego z zaleceniem przyspieszenia procedur weryfikacyjnych.

Ponad połowa budżetu skierowana została na wsparcie przedsiębiorczości. Początkowo zainteresowanie dostępnymi funduszami było większe, ale ostatnie nabory wykazały, że wsparcie jest obecnie mniej atrakcyjne dla przedsiębiorców. Nietypowe rozwiązanie w przypadku LGD monofunduszowych, czyli pozyskanie finansowania z RPO jeszcze pełniej zabezpieczyło potrzeby gospodarcze obszaru. Dzięki temu, mieszkańcy mogli korzystać z kolejnych rozwiązań wspierających przedsiębiorczość dostępnych w ramach Lokalnej Grupy Działania. Jest to rozwiązanie szczególnie zasługujące na pochwałę i powinno być traktowane jako dobry przykład dla innych LGD.

Budowanie kapitału społecznego koncentrowało się wokół działań aktywizacyjnych i animacyjnych realizowanych przez biuro LGD. Znaczenie miały również projekty współpracy. Niestety współpraca z organizacjami pozarządowymi mogłaby być silniej rozwijana chociażby przez większy udział projektów grantowych. Ten typ projektów, poprzez zastosowane rozwiązania, nie jest przyjazny dla LGD ale przynosi bardzo wymierne korzyści w aktywizowaniu organizacji pozarządowych na obszarze oddziaływania LSR. Trudno tu o dobrą rekomendację, ponieważ pracownicy biura LGD już są silnie zaangażowani w procedury biurokratyczne dotyczące konkursów. Niemniej wydaje się, że rozwinięcie różnorodnych form finansowania organizacji pozarządowych będzie sprzyjać rozwojowi społecznemu.

Budowanie kapitału wymaga aktywności i zaangażowania ze strony pracowników biura LGD oraz organów Stowarzyszenia. Biuro jest jednym z najważniejszych struktur LGD, ale pracownicy są silnie „zapracowani”. Biuro organizuje nabory wniosków, uczestniczy w procesie weryfikacji wniosków i wspomaga Radę LGD w ich ocenie. Na pracownikach spoczywa obowiązek przygotowania dokumentacji naborowej. W tym samym czasie musi dbać o realizację planu komunikacji, planu szkoleń wspomaga pracę Zarządu i organizuje Walne Zebrania Członków. Ilość pracy powoduje, że często brak jest czasu na aktywizację mieszkańców i promocję. Celem Władz LGD powinna być dbałość o warunki pracy

pracowników biura, nie tylko w wymiarze finansowym, ale również o atmosferę czy odpowiednie szkolenia.

Celem działania Rady LGD jest wybór najlepszych wniosków spośród tych, które napłynęły w ramach naboru. Rzetelna praca Rady skutkuje wyborem takich operacji, które w przyszłości są realizowane i zapewniają osiągnięcie wskaźników. Z uwagi na to, że proces realizacji i rozliczania projektów odbywa się (w większości operacji) poza wpływem Partnerstwa to działania Rady nabierają szczególnej wagi. Członkowie Rady pełnią w LGD również inną rolę. Są przedstawicielami poszczególnych gmin, znają dobrze problemy swoich mieszkańców i stanowią pierwszą linię społecznego zaplecza większości działań animacyjnych. By ten organ Stowarzyszenia działał dobrze należy szczególną wagę przykładąć do jakości kryteriów, najważniejszego narzędzia, którym posługuje się Rada.

Jednym z najważniejszych problemów utrudniających funkcjonowania organizacji jest stopień zbiurokratyzowania w zakresie realizacji LSR. Mało przyjazne dla wnioskodawców procedury powodują, że niezbędne jest stałe wsparcie ze strony pracowników biura w zakresie szkoleń i doradztwa. Rozbudowane wnioski oraz skomplikowane biznesplany stanowią problem nie tylko dla wnioskodawców ale również dla oceniających wnioski członków Rady. Weryfikacja tak obszernej dokumentacji kumuluje się z koniecznością przygotowania dokumentacji po naborze wniosków po stronie LGD. Duża ilość dokumentów, które wymagają obsługi sprawia, że pracownicy biura nie mają czasu na szersze działania animacyjne i aktywizacyjne. Bez uproszczenia procedur i „odchudzenia” wniosku LGD nie będzie w stanie pełnić swej najważniejszej roli czyli wspierania oddolnego rozwoju społecznego. Niestety i w tym przypadku rekomendacja dotyczy nie samej LGD, ale instytucji nadrzędnych.

Ewaluacja końcowa wymagała od wszystkich członków Stowarzyszenia wyłożonej pracy. Krótki czas realizacji badań sprzyjał kumulowaniu działań. Niemniej wsparcie i zaangażowanie władz LGD, pracowników i członków LGD zapewniło sukces realizacji wszystkich założonych działań. Na koniec należy jeszcze raz podziękować wszystkim, którzy wnieśli wkład w powstanie tego opracowania, czy to poprzez przygotowanie dokumentów, zestawień, uczestnictwo w wywiadach grupowych i indywidualnych, czy też poprzez wypełnianie anonimowych ankiet.

8. Spis tabel i wykresów

Wykresy

Wykres 1. Procent ankiet z poszczególnych gmin	12
Wykres 2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia”?	20
Wykres 3. Wykres 3. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?	21
Wykres 4. Ocena gminy na wymiarach	22
Wykres 5. Opinie na temat zaangażowania w funkcjonowanie gminy	23
Wykres 6. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?	24
Wykres 7. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?	24
Wykres 8. Powody zmiany miejsca zamieszkania	25
Wykres 9. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?	25
Wykres 10. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?	26
Wykres 11. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?	27
Wykres 12. Czy Pan/i zdaniem szkolenia, spotkania, festyny cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?	27
Wykres 13. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności?	28
Wykres 14. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa: 29	
Wykres 15. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD	30
Wykres 16. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD	30
Wykres 17. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach: 31	
Wykres 18. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania?	32

Wykres 19. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni?	33
Wykres 20. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców? 34	
Wykres 21. Czy nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców?	34
Wykres 22. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z potrzebą?	35
Wykres 23. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?	36
Wykres 24. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?	36
Wykres 25. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?	37
Wykres 26. Czy zna Pan/i Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemi Chełmskiej”? 40	
Wykres 27. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?.....	40

Tabele

Tabela 1. Ludność ogółem	14
Tabela 2. Saldo migracji.....	14
Tabela 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym.....	15
Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego	16
Tabela 5. Wydatki budżetów gmin na jednego mieszkańca	16
Tabela 6. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej.....	17
Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej ogółem	17
Tabela 8. Podmioty wpisane do REGON na 10 tys. Ludności.....	18
Tabela 9. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	19
Tabela 10. Biblioteki publiczne i filie	19
Tabela 11. Bezrobotni zarejestrowani ogółem.....	20
Tabela 12. Doradztwo indywidualne podczas naborów grantowych	37

Tabela 13. Funkcjonowanie organów.....	39
Tabela 14. Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.	42
Tabela 15. Realizacja finansowa – stan na 31.12.2021 r.....	44

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania

Narzędzia badawcze

9.1. Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:

1. Jak wnioskodawca dowiedział się o konkursie, skąd pochodzi wiedza o LGD i jak jest ona znacząca;
2. Pomysł na projekt - skąd pochodził, czy ktoś pomagał w konceptualizacji, czy wynajmowano firmę lub osobę do pomocy w opracowaniu wniosku;
3. Zakres pomocy ze strony LGD, doświadczenia związane z doradztwem;
4. Znajomość wniosku i procedury, trudności z wypełnianiem wniosku;
5. Ocena wniosku w LGD, doświadczenia i opinie o kryteriach oraz ocenie przez Radę LGD;
6. Proces administracyjny po dokonaniu wyboru operacji do dofinansowania;
7. Ogólna ocena kontaktów z LGD w czasie opracowania wniosku, oceny i wyboru oraz realizacji
8. Podejście kontrfaktyczne: czy jeszcze raz spróbowałby wnioskować do LGD;
9. Podejście kontrfaktyczne: czy zrealizował pomysł mimo braku dofinansowania (dla osób, które nie uzyskały dofinansowania)
10. Podsumowanie i ogólne opinie o trudnościach i dobrych stronach procesu.

9.2. Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:

1. Czy w Pana/Pani gminie ludzie są aktywni. Czy jest dużo organizacji pozarządowych?
 - a. Czy działania LGD w jakiś sposób wpływają na rozwój aktywności społecznej mieszkańców (kapitału społecznego)?
2. Czy ludzie są w tej gminie przedsiębiorczy. Czy dla rozwoju obszaru lepsze są środki na podejmowanie czy na rozwój działalności gospodarczej?
3. A jak już rozmawiamy o ludziach, którzy tu mieszkają. W jakiej grupie należałoby szukać ludzi, którzy sobie nagorzej radzą. Takich którzy wymagają najpilniejszej pomocy? (młodzież, seniorzy, niepełnosprawni)
4. Jeśli chodzi o kulturę i turystykę. Czy działania LGD jakoś wpłynęły na rozwój obszaru w tej dziedzinie?
5. Przejdźmy teraz do tego jak działa LGD. Jak wygląda komunikacja i współpraca pomiędzy gminami a LGD.
6. Czy ta współpraca pozwala działać efektywnie? Jak duży wpływ na to co robi i jak działa LGD mają władze gmin partnerskich?
7. Czy LGD dobrze widać w gminach. Czy pojawia się na dożynkach, organizuje konkursy, wyjazdy. Czy mieszkańcy wiedzą, że taka organizacja działa tu na obszarze.
8. W czym należałoby szukać największej zalety istnienia LGD?
9. Czy jest coś co można by poprawić w działaniach LGD?

9.3. Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGD

Ocena funkcjonowania

Szanowni Państwo,

głównym celem funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania jest realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 opracowanej wspólnie z mieszkańcami naszego regionu. Strategia ta realizowana jest przez szereg przedsięwzięć, których zadaniem jest rozwiązywanie potrzeb mieszkańców.

W ramach podsumowań wdrażania programu oraz wypełniając zapisy zawarte w Strategii przygotowaliśmy ankietę. Zarówno podczas tworzenia dokumentu jak i teraz Państwa zdanie jest dla nas niezmiernie istotne.

Wszystkie dane pozyskane w ramach tej ankiety będą traktowane poufnie, a analizy dotyczyć będą jedynie uogólnionych opinii.

Prezes LGD

1. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Bardzo dobrze
2. Raczej dobrze
3. I dobrze i źle
4. Raczej źle
5. Bardzo źle
6. Trudno powiedzieć

2. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie	Zdecydowanie się nie zgadzam

				zgadzam	
1.	Godziny pracy biura LGD są dogodnie dla klientów				
2.	Strona internetowa zawiera aktualne informacje				
3.	Odpowiedzi na wiele pytań można uzyskać telefonując do biura LGD				
4.	Łatwo umówić się na spotkanie z pracownikami biura LGD				

3. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Pracownicy mają wiedzę odpowiednią do wykonywanej pracy				
2.	Pracownicy z zaangażowaniem wykonują swoje obowiązki				
3.	Pracownicy udzielają rzetelnych informacji i porad				
4.	Pracownicy są mili i uprzejmi				

4. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Bardzo dobrze	Raczej dobrze	I dobrze i źle	Raczej źle	Bardzo źle	Trudno powiedzieć
1.	prowadzenie doradztwa						
2.	organizacja naborów wniosków						
3.	pozyskiwanie dodatkowych funduszy zewnętrznych						

4.	informowanie członków LGD o funkcjonowaniu LGD						
5.	prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych dla mieszkańców						
6.	współpraca z innymi LGD						

5. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania? **Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 najważniejsze kanały pozyskiwania informacji**

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Bezpośrednie kontakty z Władzami LGD
2. Bezpośrednie kontakty z pracownikami Biura
3. Walne zebranie członków
4. Oficjalna strona internetowa LGD
5. Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w miejscowościach na terenie LGD
6. Portale społecznościowe
7. Szkolenie dla potencjalnych beneficjentów (warsztaty, imprezy)
8. Informacja bezpośrednia w siedzibie (biurze) LGD
9. Inne sposoby

6. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni? **Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.**

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Ankieta papierowa
2. Ankieta elektroniczna
3. Kontakt bezpośredni z przedstawicielem LGD
4. Kontakt mailowy
5. Kontakt telefoniczny
6. Kontakt poprzez portal społecznościowy (np. czat z pracownikiem LGD)
7. Panel dyskusyjny po zakończeniu szkoleń i spotkań (możliwość zadawania pytań, zgłaszania uwag)
8. Inny

7. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców? *Proszę wskazać nie więcej niż 3 najważniejsze źródła.*

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Z własnego doświadczenia
2. Z rozmów z mieszkańcami
3. Z rozmów z samorządowcami, członkami organizacji pozarządowych itp.
4. Z mediów (lokalna prasa, telewizja, radio)
5. Z Internetu (portale, wortale, fora dyskusyjne)
6. Z badań społecznych i analiz gospodarczych
7. Z innych źródeł

8. Czy nabory wniosków ogłaszane przez Lokalną Grupę Działania odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Idealnie wpisywały się w potrzeby mieszkańców
2. W większości przypadków wpisywały się w potrzeby mieszkańców
3. Często mijają się z potrzebami mieszkańców
4. Prawie w ogóle nie odpowiadały na potrzeby mieszkańców
5. Trudno powiedzieć

9. Jakie są najważniejsze problemy społeczne mieszkańców regionu (Pana/Pani gminy)? *Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.*

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

--

10. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych?

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	I tak i nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie dotyczy
1.	Związane z potrzebą zakładania i rozwijania działalności gospodarczej						

2.	Związane z potrzebą budowy lub remontu infrastruktury drogowej						
3.	Związane z potrzebą rozwoju infrastruktury społecznej i kulturalnej (np. świetlice wiejskie, place zabaw dla dzieci)						
4.	Związane z potrzebą rozwoju infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej (np. boiska, siłownie zewnętrzne, altany)						
5.	Związane z potrzebą rozwoju aktywności społecznej mieszkańców (np. warsztaty, spotkania, pikniki, szkolenia)						
6.	Związane z potrzebą zachowania dziedzictwa lokalnego						
7.	Związane z potrzebą promocji obszaru objętego LSR						

11. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie
5. Trudno powiedzieć

12. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak, inne projekty byłyby bardziej efektywne
2. Zastosowanie innych projektów dałoby podobne rezultaty
3. Nie, inne projekty byłyby mniej efektywne
4. Trudno powiedzieć

13. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. LGD powinna ograniczyć się do założeń Lokalnej Strategii Rozwoju
2. LGD powinna podejmować również wyzwania wykraczające poza LSR
3. Trudno powiedzieć

14. Co jeszcze mogła by zrobić LGD, aby skuteczniej rozwiązywać problemy społeczne?

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę o podanie kilku informacji o sobie, wyłącznie w celach statystycznych

15. W której gminie Pan(i) mieszka?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Gmina Białopole
2. Gmina Dorohusk
3. Gmina Dubienka
4. Gmina Horodło
5. Gmina Kamień
6. Gmina Leśniowice
7. Gmina Wojsławice
8. Gmina Żmudź

16. Płeć

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta
2. Mężczyzna

17. Do jakiej kategorii wiekowej może się Pan(i) zaliczyć?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mniej niż 18 lat
2. od 18 do 25 lat
3. od 26 do 35 lat
4. od 36 do 50 lat
5. więcej niż 50 lat

18. Jestem:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Rolnikiem
2. Członkiem organizacji społecznej (stowarzyszenie, fundacja, KGW lub OSP)
3. Przedsiębiorcą
4. Reprezentantem podmiotu z sektora publicznego (gmina, dom kultury)
5. Żadne z powyższych

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.4. Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LGD

Poziom satysfakcji mieszkańców

Zapraszamy Państwa – mieszkańców naszego regionu do wyrażenia opinii na temat warunków życia w naszej gminie. Ankieta jest anonimowa a jej wyniki posłużą wyłącznie temu, aby dostosować Lokalną Strategię Rozwoju do potrzeb mieszkańców i regionu.

1. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

3. Jak obecnie ocenia Pan/i swoją gminę pod względem:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Bardzo dobrze	Dobrze	Przeciętnie	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
1.	Atrakcyjności turystycznej						
2.	Promocji dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki						
3.	Infrastruktury i oferty kulturalnej						
4.	Infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej						

5.	Infrastruktury drogowej						
6.	Zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów						
7.	Tożsamości mieszkańców z regionem						
8.	Działań i usprawnień na rzecz osób niepełnosprawnych						
9.	Działań na rzecz bezrobotnych						
10.	Działań na rzecz osób przed 34 rokiem życia						
11.	Działań na rzecz osób po 50 roku życia						
12.	Działań na rzecz kobiet						
13.	Możliwości zatrudnienia poza rolnictwem						
14.	Sprzyjających warunków dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy						

4. Proszę ustosunkować się do poniższych stwierdzeń:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	nie wiem
1.	Uczestniczę w wydarzeniach organizowanych w gminie (kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, obchodach świąt etc.)					
2.	Biorę udział w przygotowywaniu gminnych wydarzeń (sam(a) albo w ramach grupy, do której należę)					
3.	Należę do stowarzyszenia/organizacji pozarządowej (stowarzyszenie, fundacja)					
4.	Należę do nieformalnej grupy społecznej (koła gospodyń etc.)					
5.	Mam możliwość, by wypowiadać się na temat ważnych zagadnień (dotyczących					

	gminy i mojej miejscowości)					
6.	Jestem członkiem rady/komitetu (np. w szkole, klubie sportowym, przedsiębiorstwie)					
7.	Znam najważniejsze fakty historyczne dotyczące mojej miejscowości/gminy					
8.	Potrafię wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne w okolicy					
9.	Na terenie mojej gminy mogę rozwijać się zawodowo					
10.	W mojej gminie powstaje wiele firm					
11.	W mojej gminie chętnie inwestują przedsiębiorcy					
12.	Na terenie mojej gminy są sprzyjające warunki dla turystów i osób przyjezdnych					

5. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

6. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. tak
2. nie

7. Jakie są powody?

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Trudny dostęp do edukacji
2. Trudny dostęp do instytucji kultury
3. Utrudniony dostęp do placówek opieki nad dziećmi
4. Brak perspektyw zawodowych
5. Powody osobiste/ rodzinne
6. Inne (jakie?)

8. Czy w Pana/i gminie, poczynawszy od 2016 r. realizowano projekty ze środków unijnych?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Nie

9. Ile projektów zrealizowano?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Od 1 do 5
2. Od 6 do 10
3. Więcej niż 10
4. Nie wiem/trudno powiedzieć

10. Czy projekty te poprawiły warunki życia w gminie?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

11. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak często
2. Tak, czasem
3. Trudno powiedzieć
4. Nie

12. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Ani tak, ani nie
3. Nie

13. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak często
2. Tak, czasem
3. Trudno powiedzieć
4. Nie

14. Czy Pana/i zdaniem projekty te cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Trudno powiedzieć
3. Nie

15. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności? (Prosimy o zaznaczenie „x” trzech najważniejszych)

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Promocja obszaru, dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych, turystyki
2. Infrastruktura i oferta kulturalna
3. Infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna
4. Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)
5. Infrastruktura drogowa
6. Aktywność społeczna mieszkańców (zaangażowania w sprawy lokalne)
7. Działania wzmacniające tożsamość mieszkańców z regionem
8. Działania wynikające z inicjatywy mieszkańców
9. Warunki życia osób niepełnosprawnych
10. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych
11. Zwiększenie liczby miejsc pracy poza rolnictwem
12. Działania na rzecz osób do 25 roku życia
13. Działania na rzecz seniorów
14. Działania na rzecz ochrony środowiska i klimatu

16. Czy zna Pan/i Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemi Chełmskiej”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak znam, słyszałam/em
2. Nie znam, nie słyszałam/em

17. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. od znajomych, sąsiadów
2. w instytucji (urząd, szkoła)
3. z lokalnej prasy

4. widziałem/am działania LGD
5. uczestniczyłem/am w działaniach LGD/ brałem/am udział w projekcie

18. Status na rynku pracy:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Osoba (fizyczna, prawna lub inna) prowadząca działalność gospodarczą
2. Zatrudniony/a w rolnictwie
3. Zatrudniony/a poza rolnictwem
4. Uczący się/studiujący
5. Osoba bezrobotna
6. Inny typ, jaki?

19. Płeć:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta
2. Mężczyzna

20. Niepełnosprawność:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Osoba niepełnosprawna, posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności
2. Osoba pełnosprawna

21. Wykształcenie:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. podstawowe
2. zasadnicze zawodowe
3. średnie
4. policealne

5. licencjat, inżynier
6. wyższe magisterskie
7. inne

22. Wielkość gospodarstwa rolnego:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. nie posiadam gospodarstwa rolnego
2. do 5 ha
3. 6-10 ha
4. 11-20 ha
5. 21-50 ha
6. >50 ha

23. Wiek

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mniej niż 18 lat
2. 18 do 25 lat
3. 26-35 lat
4. 36-50 lat
5. więcej niż 50 lat

24. Miejsce zamieszkania:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Gmina Białopole
2. Gmina Dorohusk
3. Gmina Dubienka

4. Gmina Horodło
5. Gmina Kamień
6. Gmina Leśniewice
7. Gmina Wojsławice
8. Gmina Żmudź
9. Inna gmina

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.5. Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego

1. Wprowadzenie
 - a. Przedstawienie moderatora, opisanie celu badania, anonimowości uzyskanych odpowiedzi, konieczność nagrywania wywiadu z uwagi na późniejszą analizę wyników
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny
 - a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
 - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
 - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
 - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
 - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
 - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
 - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
6. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
 - a. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
7. Innowacyjność
 - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
 - b. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
8. Ocena funkcjonowania LGD
 - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwala na efektywną i skuteczną realizację LSR?
 - b. Jak jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
 - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
9. Zakończenie spotkania

Czas trwania 120 minut